

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ι'

Μ. ΠΕΜΠΤΗ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1932

ΑΡΙΘ. 18-19

ΕΟΡΓΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αριθμ. 1011.

Παναγιώτατε και Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικῆ Πατριάρχῃ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεδασμιώτατε και περισπούδαστε ἀδελφεῖ και συλλειτουργεῖ Κύριε Φώτιε, τὴν Ἑμετέραν Παναγιώτητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐπὶ τῇ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀδελφικῶς προαγόμεθα προσαγορεύομεν τὴν Ἑμετέραν Παναγιώτητα και τὴν περὶ Αὐτὴν χοροεὶαν τῶν Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων, ἅμα δὲ και τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Βεβαίως ἐν οὕτω χαλεποῖς καιροῖς, ὅτε σκυθρωπὰ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ἐκδήλωσις χαρᾶς παρακωλύεται· ἀλλ' ὡσπερ οἱ τοῦ Κυρίου Ἀπόστολοι μετὰ τὰς ἐκ τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος θλίψεις ἀνέκφραστον ἠσθάνθησαν τὴν χαρὰν, θεασάμενοι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα, οὕτω και ἡμεῖς ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι προσκυνήσωμεν ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν τὸν μόνον ἀναμάρτητον.

Προσκυνοῦντες τὸν τίμιον τοῦ Χριστοῦ Σταυρόν, ὑμνοῦμεν και δοξάζομεν τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ἀνάστασιν, ἐκ τῆς Ἱερωτάτης αὐτῆς ἀναμνήσεως μεγάλην ἀρυσόμενοι τὴν χαρὰν και τὴν παραμυθίαν. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ και τὴν πεποιθήσιν ἡμῶν δι' αὐτῆς ἐνισχύομεν ὅτι ἡ σοδοῦσα σήμερον παντοίας φύσεως «κρίσις» ἀρθήσεται διὰ τῆς ἐπικυδοῦ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν ἐκ νεκρῶν ἐξαναστάντα Σωτῆρα και Κύριον. Διότι ἢ ἀπὸ τούτου ἀπομάκρυνσις και τῶν θείων ἐντολῶν και ἐπιταγμάτων αὐτοῦ ἢ ἐγκατάλειψις ἐπήνεγκε τὰς συγχρόνους μεγάλας ἀνωμαλίας και ἀναστατώσεις ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων. Ἠνωμένοι πάσαι αἱ κατὰ μέρος ἁγίαι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι, αἱ τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Ἀποστολικὴν και Καθολικὴν Ἐκκλησίαν συγκροτοῦσαι, στηρίζομεν τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς πλήρωμα ἐν τῇ πίστει πρὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σαρκεὶ παθόντα και ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον και ἀγωνισθῶμεν τὸν καλὸν και θεάρεστον ἀγῶνα τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικρατήσεως τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν.

Τοῦς πόθους τούτους διεκδηλοῦντες ἐπὶ ταῖς ἁγίαις τοῦ Πάσχα ἑορταῖς μετὰ τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν προσρήσεων, συγχαίρομεν τῇ Ἑμετέρᾳ θεοσιμῆτῳ Παναγιώτητι και προσεπευχόμεθα Αὐτῇ ἐνισχύεσθαι παρὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον πατήσαντος και ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος πεπιστευμένη Αὐτῇ μεγάλῃ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἀποστολῇ, εἰς δόξαν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὀνόματος.

Ἐν ἀγάπῃ δὲ πολλῇ ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου Αὐτῆν νοερώς περιπτυσσόμενοι, διατελοῦμεν

Ἀθῆναι
καὶ Ἀφρῆσιον
ϛ ϛ λδ'

Τῆς Ἑμετέρας Παναγιώτητος
ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς
† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

“ΠΑΣΧΑ, ΛΥΤΡΟΝ ΛΥΠΗΣ,”

Παρήλθεν ἡ κατήφεια τῶν ἡμερῶν τῆς δοκιμασίας. Τὴν πικρίαν τοῦ ποτηρίου διεδέχθη τὸ «καινὸν πόμα» τῆς ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει πανηγύρεως. Συναγάζεται τοῖς ἀνθρώποις ὁ οὐρανὸς και ἡ γῆ και «συγχροεῖαι τὰ καταχθόνια». Ἡ ἁμαρτία κατετροπώθη, ὁ θάνατος ἐθανατώθη, ὁ Ἄδης ἐκενώθη, ἠνοίγησαν ἡμῖν Παραδείσου πύλαι και «οὐκέτι φλογίνη βρομαία φυλάττει τὴν πύλην τῆς Ἑδέμ». Απορρίψομεν πᾶσαν λύπης ἀφορμὴν και «λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει» οἱ ζωοποιηθέντες διὰ τοῦ Χριστοῦ και ἀνώτεροι τῆς φθορᾶς διὰ τῆς εἰς Αὐτὸν πίστεως και ἐλπιδος ἀνάδειχθέντες. «Αὐτὴ ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα και εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

«Ἑορτῶν ἑορτὴ και πανηγυρὶς ἐστὶ πανηγύρεων». Τίς δύναται κατ' ἀξίαν νὰ ὑμνήσῃ τῆς ἡμέρας Κυρίου τὴν δόξαν τὴν «μεγάλην και ἐπιφανῆ» και ν' ἀτενίσῃ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἐκ τάφου ἀνατείλαντος Ἡλίου; Ἴδου ἡμῖν τοῖς πιστοῖς ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, «οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, ἄς ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς», ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμετρον τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς ἀγάπην, ὅστις «οὕτως ἠγάπησε τὸν κόσμον ὥστε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον», και διὰ τὴν ἀπειρον τοῦ Υἱοῦ συγκατάθεσιν ὅστις ἔδωκε τὴν «ψυχὴν» Αὐτοῦ «λύτρον» ὑπὲρ ἡμῶν και ἀπέστειλεν ἡμῖν Παράκλητον καθοδηγούντα ἡμᾶς «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν». Τὴν ἀλήθειαν ταύτην δεῦτε και ἐγκαλοποθῶμεν και «ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει» ἡμᾶς.

«Φωτίζου, φωτίζου, ἡ νέα Ἱερουσαλήμ, ἡ γὰρ

ὁρᾶ Κύριου ἐπὶ σὲ ἀνέτειλε» καὶ ὁ νέος Ἰσραὴλ ἄς πανηγυρίζῃ τὸ «Πάσχα» τοῦ Κυρίου, δι' οὗ «ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν» ὁ Χριστὸς «διεδόξασεν» αὐτὸν «συναυψῶν εἰς τὴν αἰὼν Ἱερουσαλήμ». Πάντες ἄς ἀπολαύσωμεν «τοῦ συμποσίου τῆς πίστεως», πάντες ἄς τρυφήσωμεν «τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος» διότι «ἀνέστη, Χριστὸς καὶ ζωὴν παρέσχετα».

Πόσας καὶ πόσας ἀληθείας δυνάμεθα ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας νὰ ἀρυσθώμεν! Ἰδίᾳ εἰς τὴν σημερινὴν δύσκολον καὶ καταθλιπτικὴν ἐποχὴν!... Διὰ τὴν τάχα θὰ ἐπηρεάσῃ νὰ μᾶς ἀποροφῆσῃ τόσον ἡ πικρὰ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν περιπέτεια ὅταν γνωρίζωμεν ὅτι «οὐκ ἔχομεν ὅδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητούμεν». Καὶ διὰ τὴν «μέλλουσαν» ταύτην πόλιν δὲν θὰ ἡδυνάμεθα νὰ καταστήσωμεν τῶν πόνων καὶ τῶν μόχθων μας ἀντικειμενικὸν σκοπόν, ἀπ' οὗ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ ἐκ νεκρῶν Ἀνάστασις πιστοποιεῖ κατὰ ἀθηναϊκώτατον τρόπον ὅτι ὑπάρχει τὸ ἀντικείμενον, πρὸς ὃ καταστρέφουσιν αἱ ἐσώτερα ἡμῶν δυνάμεις, ὅτι εἶναι πραγματικῆς ἀληθείας τὸ αἰώνιον αἴτημα τῆς πανανθρωπίνης συνειδήσεως: Δὲν εἶναι χίμαιρα ἡ ζωὴ, οὐδὲ ὄναρ παρερχόμενον, ἀλλ' εἶναι ἀλήθεια ζωσα καὶ ἐνεργός. Δὲν εἶναι τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο, ὅπερ μέχρι τοῦ πάπου ὑπάρχον κλείεται καὶ φθίρεται μετ' ὀλίγον ἐν αὐτῷ, ἀλλ' εἶναι ὄφρον θεῖον πραγματικόν, ὅπερ ἅπας δοθὲν διατηρεῖται εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας: «Θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει».

Διὰ τὴν τρέπω ἀκόμη ἐνώπιον τοῦ θανάτου, ἀπ' οὗ γνωρίζω ὅτι δὲν ἀποτελεῖ πλέον ἢ τὴν μέγιστον δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται: ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἀφθαρσίαν. Διὰ τὴν θὰ λυπηθῶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα διὰ τὴν ἀπώλειαν πραγμάτων τοῦ κόσμου, ἀπ' οὗ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὑπὲρ πάντα ὑπάρχει ἡ τὰ πάντα κυβερνῶσα Ζωὴ, ἣτις οὐδέποτε σφένδαμνται, οὐδέποτε δαπανᾶται, οὐδέποτε ἀργεῖ, ἀλλὰ πάντοτε δύνανται νὰ εἶναι τὸ ἄξιον ἰδανικόν τῶν πόθων καὶ τῶν ἐλπίδων μου, τὸ μόνον ἰδανικόν, ὅπερ εἶναι ἡ μόνη ἀληθινὴ πραγματικότης: «Ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν», φωνάζει ὁ ἀστραπηφόρος ἄγγελος πρὸς τὰς εὐσεβεῖς γυναῖκας: εἶνε ἡ φωνὴ τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία ἀπευθύνεται συνήθως πρὸς πάντας ὅσοι ἤλπισαν εἰς πράγματα τῶν ὁπίων παρεξήγησαν τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν. Ἐάν τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι ἐστερημένα οὐκ ἀσδήποτε ἁλθυτέρας ἀξίας, εἶναι πλέον ἢ βέβαιον ὅτι τὴν πληροφορίαν ταύτην διαδέχεται ἡ ἀπόγνωσις καὶ ἡ καταστροφή. Ἀλλ' ἔάν τὰ πράγματα εἰς τὰ ὅποια ἐδώκαμεν τὴν ψυχὴν μας εἶχαν ἀληθινὴν ἀξίαν, ὅπως ἀληθινὴν ἀξίαν περιεῖχε τὸ σκήνωμα τοῦ Χριστοῦ, πόσον τοῦ ἀπέπον τὸν ὁποῖον μᾶς ἀφῆκαν κενόν ὑπάρχει ἀκόμη γόηρος διὰ τὴν ἀναζήτησίν των, ὑπάρχει τὸ ἀπειρον τῶν αἰώνιων ἀξιών, πρὸς τὸ ὁποῖον μᾶς καλεῖ ἡ πρόσκαιρος στέργσις των...

«... Ἴδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάντως ἕως ἡμεῶς

ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἵματος». Ποῖαν ἄλλαν ἰσχυροτέρην ἀντίληψιν καὶ παρηγορίαν θὰ ἡθέλων ἢ σημερινὴ ἄνθρωπότης ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχη μεθ' ἑαυτῆς τὸν «Κύριον» τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς; Καὶ ὅμως ὁ Κύριος εἶναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς καὶ ὅρᾳ ἐν τῇ Ἰακκλήσιᾳ, ὅσον ὀλίποτε καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι δὲν φαίνεται ἔχουσα συναίσθησιν τῆς παρουσίας Αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἡ τύχη τῆς ἀνθρωπότητος δὲν εἶναι χειρότερα καὶ διὰ τοῦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν κορύφωσιν τοῦ καιροῦ προκαλεῖται παρ' αὐτῆς καὶ ποῖα τις συναίσθησις τῆς ἰδίας ἀδυναμίας καὶ ἰσχυροτέρας τις τάσε πρὸς ὀρίζοντας πνευματικωτέρας καὶ ὀριστικώτερας πρὸς ἀποθάρρυνσας ἀπὸ τῆς ἀνθρώπινα μέσα καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σκοποῦ. Ἡ ἰδία ἀνεξαρτητικὸς Σοφία ἣτις ἐπέστρεψε τὴν αὐτίαν τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ ἐν τῇ γῶρᾳ τῶν ἀλλοφύλων καὶ διὰ τεσσαρακονταετοῦς περιπελανήσεως ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν «γῆν τῆς ἐπαγγελίας», ἡ αὐτὴ θεία Δικαιοσύνη ἣτις κατὰ παρχώρησιν ἀφῆκεν ἐπὶ πόσους αἰῶνας τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸ σκοπὸς τῶν συνεπειῶν τῆς ἁμαρτίας ἀχρις οὗ «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς θείας βοήθειας κατέστη πάντοτε ἀισθητὴ ἢ αὐτῇ θεῖᾳ Ἀγάπῃ, ἣτις γῆδῶκε νὰ διέλθῃ διὰ τῆς ὀδύνης τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου κολάσεως καὶ νὰ πύξῃ τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου τὸ ποτήριον μέχρι τρυγῆς. Ἐκεῖνος ὅστις θὰ καταπάται τὸν θάνατον καὶ θὰ ἐξήλειψε τὸν πόνον, ἡ αὐτὴ πανσθενὴς χάρις ἣτις ἐστερέωσε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ ἀἴματι τῶν μαρτύρων.—Ὁ αὐτὸς θεός, «γῆθες καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» ἐργάζεται καὶ διὰ τῶν σημερινῶν θλιψῶν διὰ τῆς ἀνθρωπότητος τὴν ἐπιστροφήν, Ὀδοδείξι ἀθυμία καὶ ἀπογοήτευσιν γορᾶν.

«Ἄνω σῶθιμεν τὰς καρδίαις!»

Μηδεὶς διὰ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ θηρνεῖται «μη φοβηθῆ τὴν βραδύτητα φιλοτίμος γὰρ ὁ Δεσπότης, δέχεται τὸν ἐσχάτον, καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον... Καὶ τὸν ὕστερον εἶλε! καὶ τὸν πρῶτον θεραπείαι. Κάκεινον δίδωσι καὶ ταύτην χαρίζεται». Μηδεὶς ἐμπόδιον προβάλλετω τὸν ἐν ἑαυτῷ «νόμον τῆς ἁμαρτίας», διότι «ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοίᾳ τῆς σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας, κατακρίτην τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί». Δὲν εἴμεθα πλέον «πεπραμένοι τῇ ἁμαρτίᾳ».

«Χαίρετε!» «Εἰρήνη ὑμῖν!»

Διὰ τῶν λόγων τούτων καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀπευθύνεται σήμερον ὁ Ἀναστάς Κύριος, διότι γνωρίζει πόσην ἐλλείψιν ἔχομεν τῆς χάριτος καὶ πόσην ἀνάγκην ἔχομεν τῆς εἰρήνης. Ὅποια εὐτυχία ἐάν ἡθέλωμεν νὰ καταστήσωμεν τὴν καρδίαν μας κατοικητήριον ὑμῶν τῆς χάριτος ταύτης, ἢ νὰ εἶναι νὰ μεταδώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ὁ Χριστὸς! Ὅποια εἰρήνη θὰ ἐδαπίκεν εἰς τὸν κόσμον ἂν ἐκαστος ἡμῶν εἰργάζετο θετικῶς διὰ νὰ οἰκαιοποιῆ τὴν «εἰρήνην» τοῦ Κυρίου, καθιστῶν οὕτως ἑαυτὸν τὸν σημερινώτερον παρόντα τῆς σήμερον εἶπερ ποτὲ τόσον πολυποθῆτον εἰρήνης.

Μαζζὰν ἀπ' ἡμῶν πάσα ἀπατιδωδὸς πικρίας. «Ἡ

βασίλεια τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστι» καὶ ἀφ' ἡμῶν ἀναμένει ὁ Κύριος τὴν πρωτοβουλίαν διὰ νὰ καταστήσῃ τὸ «Πάσχα» πραγματικὸν «λύτρον λύπης» καὶ δι' ἐνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. ἀληθινὴν πηγὴν χάριτος καὶ εὐφροσύνης.

ΠΕΡΙ ΜΕΙΚΤΩΝ ΓΑΜΩΝ

Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἀπηγόρευε τοὺς μεικτοὺς γάμους Χριστιανῶν μετὰ ἀπίστων ἢ καὶ αἰρετικῶν, ἠνείχετο δὲ μόνον τοὺς τοιοῦτους γάμους, τοὺς γενομένους πρὸ τῆς προσελεύσεως τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, συμφώνως τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀπ. Παύλου (Ἀ'. Κορ. 7, 12-16). Κατὰ μαρτυρίας ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, οἷον τοῦ Τερτυλλιανοῦ (Πατρ. Migne lat. II, 485-488. 937), τοῦ Κυπριανοῦ (Αὐτόθι, IV, 465-494. 767-768), τοῦ Ἀμβροσίου (Αὐτόθι, XIV, 449-454. XVI, 989-994), τοῦ Θεοδορήτου Ἐπισκόπου Κύρου (Πατρ. Migne ἑλλ. 82, 285) καὶ ἄλλων, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀνεγνώριζε τὸ κύρος τῶν τυχόν γινομένων τοιοῦτων γάμων, ἰδίως δὲ μεταξὺ χριστιανῶν καὶ ἑτεροθρήσκων. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ νομοθεσία ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἀπηγόρευεν αὐστηρῶς τὸν γάμον ὀρθοδόξου χριστιανοῦ μετὰ ἰουδαίου ἢ ἐθνικοῦ ἢ αἰρετικοῦ.

Πρώτη κανονικὴ διάταξις εἶναι ἡ τῆς ἐν Λαοδικεῖαι Συνόδου τοῦ 343, ἣτις διὰ τοῦ 31 κανόνου ὠρίσεν «ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἰρετικοὺς ἐπιγαμίας ποιεῖν ἢ διδόναι υἱοὺς καὶ θυγατέρας, ἀλλὰ μάλλον λαμβάνειν εἴ γε ἐπαγγέλλοιντο Χριστιανοὶ γίνεσθαι» (Πρβλ. καν. 10 καὶ Καρχ. 21. Δ'. 14), ἡ δὲ Πενθέκτη Σύνοδος διὰ τοῦ 72ου κανόνου ἐκύρωσε τὴν πρὸ αὐτῆς πράξιν τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον δὲν ἐπιτρέπεται ὁ γάμος ὀρθοδόξου καὶ αἰρετικοῦ, γενομένος δὲ δέον νὰ κηρύσσῃται ἄκυρος καὶ νὰ διαλύηται τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον. Ὁ παραδαίνων τὴν διάταξιν αὐτὴν ἀφορίζεσθαι. Ἄλλ' ἐάν τινες πρὶν ἢ προσέλθωσιν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν εἶχον συνάψει γάμον καὶ δέχωνται ἀμφοτέρα τὰ μέρη νὰ συζῶσιν, ὁ τοιοῦτος γάμος γίνεται ἀνεκτός, συμφώνως τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ταῦτα διακελεύεται ὁ κανὼν.

Σύμφωνος πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπῆρξε καὶ ἡ πολιτικὴ νομοθεσία (Πρβλ. Πάλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα, Α, 262-271. ΣΤ'. 175), διὰ δὲ τῆς 89ης Νεαρᾶς Λέοντος τοῦ Σαφροῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 893 καὶ τῆς Νεαρᾶς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1095 ὠρίσθη καὶ νόμῳ ἡ ἱερολογία ὡς συστατικὸν στοιχεῖον τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου. Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ Θεόδωρος Βηλσαμών ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ 72ου κανόνου τῆς Πενθέκτης Συνόδου, ἡ διάταξις αὐτοῦ κατὰ τὸν 15'. ἤδη αἰῶνα παρεδίεζετο, διότι οἱ Ἰσῆρες, Χριστιανοὶ ὄντες, ἐξέδιδον τὰς θυγατέρας αὐτῶν εἰς ἀγαρηνοὺς. Δυστυχῶς δὲ τοῦτο ἐπραξάν καὶ τινες τῶν Βασιλέων τῆς Κιπρίως διὰ πολιτικοὺς σκοποὺς. Ὁ αὐτὸς

ἐρμηνευτὴς τῶν κανόνων ἀναφέρει παράδειγμα ἀπίστου τινός. ὅστις, μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, ἀξιώσας νὰ βαπτισθῆ καὶ ἡ σύζυγος του καὶ ταύτης μὴ στερεῶσας ἔλαβε διαζύγιον ἀπ' αὐτῆς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Πατριάρχου Κιπρίως Θεοδότου β' (1151-1153), προφανῶς διότι ἡ σύζυγος δὲν ἔσπεργε νὰ συνεχίσῃ τὴν συμβίωσιν.

Ἐθεωρεῖτο λοιπὸν, κατ' ἀρχὴν, ἄκυρος ὁ μετὰ αἰρετικῶν γάμος, ἀλλ' ἡ παρέκκλισις ἐκ τῆς σχετικῆς διατάξεως ἤρξατο πολὺ ἐνωρίς. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κιπρίως αἱ ἀνάγκαι τοῦ Γένους ἐπέβαλον τὴν ἀνοχὴν τῶν μεικτῶν γάμων οὐ μόνον ὀρθοδόξων μετὰ ἑτεροδόξων ἀλλὰ καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν μετὰ μουσουλμάνων. Τοὺς τελευταίους τοῦτους γάμους ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀνεγνώριζεν, ἠνείχετο ὅμως τοὺς γάμους ὀρθοδόξων μετὰ ἑτεροδόξων, κατ' οἰκονομίαν, καὶ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἱερολογίας αὐτῶν ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως. Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' τῷ 1806 διὰ σχετικοῦ Τόμου, ὑπογραφέντος ὑπὸ τοῦ Ἱεροσολύμων Ἀνθίμου καὶ 28 Μητροπολιτῶν, ἀπηγόρευσε τοὺς μεικτοὺς γάμους. Ἄλλ' ἐξηκολούθησαν τοιοῦτοι γάμοι τελοῦμενοι κρυφίως, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον Κιπρίως διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος ἐπὶ Πατριάρχου Κυρίλλου στ', κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1818, συνέστησεν ὅπως μὴ γίνηται διαία ἢ διάλυσις τοιοῦτων συνοικεσιῶν, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως. Διὰ νεωτέρων Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν γραμμάτων ἐπανελήφθη ἡ σύστασις μετὰ τῆς ἀπχωροῦσεως τῶν μεικτῶν γάμων. Κατὰ τὰ ἔτη 1827 καὶ 1838 ἐκηρύχθησαν ἄκυροι γάμοι μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, τῷ δὲ 1842 τὸ Πατριαρχεῖον ἐπέτρεψεν εἰς ὀρθοδόξον γυναῖκα, συζευχθεῖσαν ἑτεροδόξον καὶ ἀπομακρυνθεῖσαν ἀπ' αὐτοῦ, νὰ τελέσῃ γάμον μετὰ ὀρθοδόξου. Τῷ 1869 τὸ Πατριαρχεῖον ἐκήρυξεν ἀθέμιτον μεικτὸν γάμον τῆς ὀρθοδόξου Μαρίας μετὰ τοῦ ἑτεροδόξου Γεωργίου, τὸ δὲ τέκνον αὐτῶν νόθον. Δύο δ' ἔτη πρότερον ἐκήρυξεν ὡσαύτως ἄκυρον γάμον ὀρθοδόξου Ἑλληνος μετὰ Ἀρμενίας, καίτοι κατὰ τὴν τέλεσιν αὐτοῦ παρέστη καὶ ὀρθόδοξος ἱερεὺς, ἀναγνοὺς εὐχὰς τινας, εἰς πλείστας δὲ περιπτώσεις τῶν ἐφεξῆς ἐτῶν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν ἀνεγνώρισε, ἀλλὰ ἀπηγόρευσε τοὺς μεικτοὺς γάμους. Ἄλλ' ἡ νομολογία αὐτοῦ δὲν ὑπῆρξεν σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητος, διότι τῷ 1855 ἀνεγνώρισε γάμον ὀρθοδόξον μετὰ διαμαρτυρομένης, κατ' οἰκονομίαν, ἐπειδὴ ὁ γάμος εἶχεν ἤδη τελεσθῆ καὶ ἐπειδὴ ἐδόθη ὑπόσχεσις ὅτι τὰ τέκνα βαπτισθήσονται ὀρθοδόξως. Τῷ 1875 ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου κατὰ πλειοψηφίαν καὶ κατ' οἰκονομίαν γάμος μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ παλαιοκαθολικοῦ. Μετὰ ἐν ἔτος ἐνεκρίθη γάμος μεταξὺ δυτικοῦ ἀνδρὸς καὶ ὀρθοδόξου γυναικός, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς τελέσεως αὐτοῦ ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 1883 δὲν ἐχορηγεῖτο ἐπισήμως ἄδεια, ἀπὸ τοῦ ἔτους δ' ἐκείνου καὶ ἄδεια ἐχορηγεῖτο διὰ μεικτοὺς γάμους ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω ὄρον.

Οἱ δὲ εἰδικῶς ἀσχοληθέντες περὶ τὴν νομολογίαν τοῦ Πατριαρχείου, ὁ Μιχαὴλ Θεοτοκάς καὶ ὁ Μιλτιάδης Καραβοκυρός, ὡς καὶ οἱ νεώτεροι κανονολόγοι ὁ Ἐπίσκοπος Νικὸδῆμος Milasch καὶ ὁ Jos. Zhishman ἀποφαίνονται ὅτι σήμερον κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξιν ἐπιτρέπονται ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ οἱ γάμοι τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν μετὰ μὴ τοιούτων, ὀχι δὲ καὶ μετὰ μὴ χριστιανῶν, ὑποχρεομένου τοῦ ἢ τῆς μὴ ὀρθοδόξου ἵνα δώσῃ ἐγγραφὸν ὑπόσχεσιν α) περὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως, β) περὶ τῆς ὀρθοδόξου βαπτίσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων καὶ γ) περὶ ὑπαγωγῆς αὐτοῦ ἐν περιπτώσει συζυγικῆς διαφορᾶς εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ αὐτὴ πράξις ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ Σερβικῇ, ὡς καὶ ἐν τῇ Ρουμανικῇ, ἐν ἣ ἐισήχθη καὶ ὁ πολιτικὸς γάμος. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι περὶ τοῦ καὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆς Ἀνατολῆς ἐν οἷς ὑπάρχουσι μεικτοὶ πληθυσμοί. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ αὐτὴ πράξις ἰσχύει καὶ ἐν τῇ λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀναγνωρίζουσα τοὺς μεικτοὺς γάμους μόνον δι' ἱερολογίας λατίνου ἱερέως καὶ δι' ὑποσχέσεως βαπτίσεως τῶν τέκνων ἐν τῇ λατινικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς τὸ ζήτημα τῶν μεικτῶν γάμων ἠκολούθησε τὴν ἴην καὶ ἐν τῷ Οἰκουμένικῳ Πατριαρχεῖῳ πορείαν, ἥτοι ἀπηγορεύοντο μὲν, κατ' ἀρχήν, οἱ μεικτοὶ γάμοι, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει ἐγίνοντο, κατ' οἰκονομίαν, ἀνεκτοί. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐκάνονισε τὸ πρῶτον γενικῶς τὰ περὶ γάμων διὰ διαφόρων Ἐγκλησίων τοῦ 1834 καὶ 1835 ἔχουσῶν ἰσχὺν νόμου, διότι ἐξεδόθησαν πρὸ τοῦ Συντάγματος. Θεμελιώδη δὲ διάταξις ἀποτελεῖ ἡ μετὰ ἐπισκοπικὴν ἄδειαν ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως ἱερολογία τοῦ γάμου. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως νομοθετικῆς κυρώσεως πολλαῖς ἠγέρθησαν ἀμφισβητοὶ περὶ τοῦ κύρους τελεσθέντων μεικτῶν γάμων, ὅπως αὐθαιρέτως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῷ 1861 ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς νόμος δημοσιευθεὶς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ὑπ' ἀριθμ. 41 τῇ 18 Αὐγούστου 1861. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὁ μεικτὸς γάμος θεωρεῖται ἔγκυρος ἐὰν ἱερολογηθῇ ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως, τηρηθῶσι δὲ πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν νόμων διαγραφόμεναι διατυπώσεις καὶ ἐὰν δοθῇ ὑπὸ τοῦ ἑτεροδόξου μελλονύμφου διὰ χειραφίας ὑπόσχεσις ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα θέλουσι βαπτισθῆναι καὶ ἀνατραφεῖν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Περὶ τῆς ὑποσχέσεως συντάσσεται ἔκθεσις. Ἡ παράβασις τῆς ὑποσχέσεως τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθρ. 270 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Παράβασις δὲ τῆς ὑποσχέσεως θεωρεῖται καὶ ἐὰν ὁ ἑτεροδόξος σύζυγος ἀναδάλῃ πέραν τοῦ ἔτους τὴν θάπτιστιν τοῦ τέκνου. Ἡ πρὸς σύναψιν τοῦ μεικτοῦ γάμου ἄδεια δὲν ἐκδίδεται ἀνευ τῆς ἀνωτέρω ὑποσχέσεως, ἐὰν δὲ ὁ γάμος συναφθῇ ἀνευ

αὐτῆς, τῆς ὑποσχέσεως, ἡ ἀκυρότης τοῦ τοιούτου γάμου δύναται νὰ προταθῇ παρὰ παντὸς ἔχοντος συμφέρον καὶ παρὰ τοῦ Εἰσαγγελέως. Εἰδικὸν ἄρθρον τοῦ νόμου ὥριζεν ὅτι οἱ μέχρι τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ συναφθέντες μεικτοὶ γάμοι θεωροῦνται ἔγκυροι, ἀρκεῖ νὰ ἐτελεσθῶσιν δι' ἱερολογίας ὀρθοδόξου ἱερέως, ἔστω καὶ ἀνευ ἐπισκοπικῆς ἀδείας.

Ὁ νόμος οὗτος ἐψηφίσθη καὶ ἐξεδόθη, ὡς εἴπομεν, ἀνευ οἰασθῆποτε γνώσεως τῆς ἱεράς Συνόδου, ὅθεν ἔντονοι ἠκούσθησαν κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρίαι, ἰδίως παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου Καρυστίας Μακαρίου Καλλιάρχου, ὅστις καὶ διατριβὴν εἰδικὴν ἐδημοσίευσεν κατὰ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, καταγγέλλων τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὡς ἀναρμοδίως ὑποβαλὼν πρὸς ψήφισιν τοιούτου νόμου, ἀνευ προηγουμένης γνωματεύσεως τῆς Συνόδου, ἀναρμοδίαν δὲ καὶ τὴν Βουλὴν συζητήσασαν καὶ ψηφίσασαν αὐτόν. Ἐπὶ μακρὸν ἐξηκολούθησαν αἱ πανταχόθεν διὰ τοῦ τύπου ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ νόμου, διεμαρτυρήθη δὲ κατ' αὐτοῦ καὶ ἡ Γαλλικὴ Πρεσβεία, ἐπὶ τῷ ὅτι προσεδάλλοντο, ὄθεν, οἱ ἐν Ἑλλάδι ζῶντες λατίνοι. Ἡ Κυβέρνησις ἀπετάθη πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ζητήσασα τὴν γνώμην αὐτῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς αὕτη ἀδελὸν διατί δὲν ἀπεφάνθη. Προέβη δὲ καὶ πάλιν ἡ Κυβέρνησις μετὰ τινὰς ἐδομαδάς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀνωτέρω νόμου εἰς τὴν ψήφισιν καὶ ἐκδοσὶν νέου «Νόμου περὶ μεικτῶν γάμων», ὅστις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως τῇ 23 Ὀκτωβρίου 1861, ὑπ' ἀριθ. 64. Ὁ νόμος εἶναι λακωνικὸς. Δι' αὐτοῦ ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς χριστιανοὺς τοῦ Ἀνατολικοῦ δόγματος νὰ συνάπτωσι γάμους μετὰ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, τηροῦντες τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὀριζόμενα. Οἱ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου συναφθέντες γάμοι λογίζονται ἔγκυροι. Ἀμφότεροι οἱ νόμοι ὑπεγράφησαν ὑπὸ τῆς Βασιλίσσης Ἀμαλίας, ἀπουσιάζοντος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος.

Παρὰ τὴν ἐκδοσὶν τῶν νόμων τούτων ἀνευ τῆς εἰδήσεως καὶ γνώμης τῆς Ἐκκλησίας γενομένην, ἐθεωρήθη δριστικῆ ἀπὸ νομοθετικῆς ἐπόψεως ἡ λύσις τοῦ ζητήματος περὶ μεικτῶν γάμων. Καὶ κατήργησε μὲν ὁ δεῦτερος νόμος τὰς διατυπώσεις, ἃς ὥριζεν ὁ πρῶτος νόμος, ἐφ' ὅσον ὁ μὲν ὁ δεῦτερος ὥριζεν ὅτι οἱ μεικτοὶ γάμοι συνάπτονται κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὀριζόμενα, αἱ διατυπώσεις ἐκεῖναι δὲν ἔπαυσαν ἰσχύουσαι. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται ἐκ τῶν πρώτων σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱεράς Συνόδου μετὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ δευτέρου νόμου. Ἀπαντήσα αὕτη τῇ 11 Ἰουνίου 1869 καὶ συμπληρωματικῶς τῇ 12 Αὐγούστου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, εἰς σχετικὸν ἐρώτημα ἐξ ἀφορμῆς μεικτοῦ γάμου, γενομένου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐδήλωσεν ὅτι κατ' ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν παραδέχεται τοὺς μεικτοὺς γάμους ὀρθοδόξων καὶ λατίνων, ὡς καὶ ὀρθοδόξων καὶ διαμαρτυρομένων, ὑπὸ τὸν ὄρον

δμως να τελώνται οἱ τοῦ ὀρθοδόξου ἱερέως, κατὰ τὰς διατυπώσεις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ δὲ ἐκ τούτων γεννώμενα τέκνα ἀμφοτέρων τῶν φύλων νὰ βαπτίζονται καὶ ἀνατρέφονται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ὀρθόδοξον δόγμα.

Δυστυχῶς όμως τινὲς τῶν ἐλλήνων νομολόγων, ὡς δ Α. Χ. Κρασσᾶς, ἐγνωμάτευσαν ὅτι ἡ ἀόριστος ἐκφρασις τοῦ δευτέρου τῶν ἀνωτέρω νόμων δὲν ἐπιβάλλει τὴν παρὰ ὀρθοδόξου ἱερέως ἱερολογία τῶν μαικτῶν γάμων πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ κύρους αὐτοῦ. Προσάγεται δὲ ὡς ἐπιχειρήματα τὸ ὅτι δὲν ἀπητήθη πάντοτε παρὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡ παρ' ὀρθοδόξου ἱερέως ἱερολογία τοῦ μαικτῶν γάμου ὡς στοιχεῖον ἐγκυρότητος αὐτῶν, ἰδίως δὲ μαικτῶν γάμων μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ λατίνου τὸ δόγμα. Πρὸ τινος δὲ χρόνου συζητουμένης ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑποθέσεως μαικτῶν γάμων μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ λατίνου τὸ δόγμα, διεφώνησαν μὲν τὰ δύο τμήματα, ἐξεδῆθησαν δὲ αἱ ἐξῆς ἀποφάσεις, ὅπως ἀντιθετοὶ πρὸς ἀλλήλας:

Ἄρειος Πάγος

Ἀπόφασις ἀριθ. 210 1931 Τμ. Α'.

Εἰσηγητὴς ὁ ἀρεοπαγίτης κ. Γ. Πανόπουλος.

Ἀπόφασις ἐπικυροῦσα προδικαστικὴν. — λόγοι ἀναιρέσεως μαικτῶν γάμων. — εὐλογία ὑπὸ λατίνου ἱερέως. — ἀκυρότης ἀπορριψίμου ἰσχυρισμοῦ ὡς ἀορίστου. — ἀνεξέλεγκτον ὑπ' Ἀρείου.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου Χης'. τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1861 περὶ μαικτῶν γάμων, ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς χριστιανούς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος νὰ συνάπτωσι γάμους μετὰ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, τηροῦντες τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὀριζόμενα. Ἐλλειπουσῶν δὲ τοιούτων ἐδικῶν περὶ τελέσεως μαικτῶν γάμων διατάξεων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ νόμος οὗτος ὡς ἐπιβάλλων τὴν τήρησιν ἐτέρων διατάξεων ἐμὴ τῶν ὑφισταμένων ἤδη γενικῶν περὶ τελέσεως γάμου τοιούτων, αἵτινες θεσπίζουσιν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ἱερολογίαν τελομένην ὑπὸ λειτουργοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν εἰς ἡν ἀπέβλεψεν ἡ ἐκκλησία, ἡτοῦ τῆν ἀνατολικὴν ὀρθοδοξίαν (Ἐγκύκλιος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς 2 Ἀπριλίου 1835 ἰσχὺν νόμου ἔχουσα, νεαρὰ Λέοντος 89, Ἀρμενοπούλου Α, δ 19 σχόλιον). Ἐπομένως εἶναι ἀνευ σημασίας, εἰ ἐτελέσθη ἱερολογία ὑπὸ ἱερέως τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας καίπερ ὄντος λειτουργοῦ ἔχοντος ἱεροσύνην καὶ μολοντί ἐκεῖνη δέχεται τὸν γάμον ἐπίσης ὡς μυστήριον.

Ἐπειδὴ, τὰναντία ἀποφηνάμενη ἡ προσβαλλομένη ἀπόφασις καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπορρίψασα τὴν μνησθεῖσαν περὶ ἐλλείψεως ἐνεργητικῆς νομιμοποιήσεως ἐνστασιν καὶ δεξαμένη τὴν ἀγωγήν ψευδῶς ἡρμήνευσε καὶ ἐσφαλμένως ἐφήρμοσε τὰς μνησθεῖσας σαφεῖς διατάξεις οὐσιαστικοῦ δικαίου καὶ ἀναιρετέα ὡς ἐκ τούτου καθίσταται, συμφώνως τῷ ἄρθρ. 807 § 17 τῆς Πολιτ. Δικ. καὶ τῷ περὶ τούτου λόγῳ ἀναιρέσεως, κατὰ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὡς καὶ κατὰ τὴν περὶ τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ καταπτώσεως τοῦ παραβόλου

διατάξιν αὐτῆς ἐπίσης δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνταγωγήν τοῦ ἐναγομένου ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταβολῆς χρεῶν τοῦ Ν. Κ. ἀφοῦ τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἐναγόντων πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ ἐθεώρησεν ὑφισταμένην ἐκ μόνης τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς κληρονόμων τοῦ Ν. Κ. καθὸ γνησίων αὐτοῦ τέκνων.

(Ἐν «Θέμιδι» ΜΒ σελ. 543).

Ἄρειος Πάγος

Ἀπόφασις, Ἀριθ. 390 1931 Τμ. Β'.

Εἰσηγητὴς ὁ ἀρεοπαγίτης κ. Ν. Γρηγορογιάννης

Μαικτῶν γάμων — ἱερολογία ὑπὸ λατίνου ἱερέως. — οὐκ ἀκυρότης.

Ἐπειδὴ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Νόμου Χης'. τοῦ ἔτους 1861, ὅριον ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς χριστιανούς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος νὰ συνάπτωσι γάμους μετὰ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, τηροῦντες τὰ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὀριζόμενα κατ' ἀρχὴν ἐπέτρεψε τοὺς μαικτῶν γάμους ἀπαιτήσων μόνον τὴν τήρησιν τῶν περὶ μαικτῶν γάμων διατάξεων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Παραπέμποντος ἐπομένως τοῦ νόμου οὐχὶ εἰς τὰς γενικὰς περὶ γάμου διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐδικῶς εἰς τὰς περὶ μαικτῶν γάμων τοιαύτας, μὴ ὑπαρχούσης δὲ μεταξὺ τούτων οὐδεμιᾶς διατάξεως ἐπιβαλλούσης ὅπως οἱ μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ καθολικῶν γάμοι ἱερολογῶνται ἐπὶ ποιῆν ἀκυρότητος ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως, γάμος μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ καθολικοῦ, ἱερολογηθεὶς ὑπὸ ἱερέως τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύναται ἐκ τοῦ λόγου τούτου νὰ θεωρηθῇ ἄκυρος. Εὐλόγως δὲ περὶ τούτου ἡ Ἐκκλησία δὲν περιέχει ἀκυρωτικὰς διατάξεις διότι καὶ ἡ ἱεροσύνη τοῦ καθολικοῦ ἱερέως εἶναι ἀναμφισβήτητος, καὶ παρὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ γάμος ἀναγνωρίζεται ὡς μυστήριον, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἱερολογίας, προκειμένου γάμου μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ καθολικῶν, πληροῦται καὶ ὁ σκοπὸς τῆς νεαρᾶς 89 Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ἡτις καθώρισε τὴν ἱερολογίαν ὡς συστατικὸν στοιχεῖον τοῦ γάμου, ἡ δὲ ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1835 ἐγκύκλιος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ὅτι ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου δέον νὰ γίνεται παρ' ἱερέως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφορῶσα μόνον τοὺς γάμους μεταξὺ ὀρθοδόξων, δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς μαικτῶν τοιούτους, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται. Τοιαύτην δὲ γνώμην ἔχον τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκφράζει προφανῶς διαφέουσαν γνώμην πρὸς τὸ ἄνω τμήμα, ὅπερ ἀπεφάνητο ἄκυρον τὸν γάμον ὀρθοδόξου καὶ καθολικοῦ ἱερολογηθέντα ὑπὸ καθολικοῦ ἱερέως καὶ δέον νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις πρὸς ἄρσιν τῆς διαφωνίας ὡς πρὸς τὸ νομικὸν τοῦτο ζήτημα εἰς τὴν ὀλομέλειαν τοῦ Ἀρείου Πάγου.

(Ἐν «Θέμιδι» ΜΓ' σελ. 33)

Φρονοῦμεν ὅτι τὸ Β' Τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν στηρίζεται ἐπὶ ἀσφαλῶς ἐπιχειρήματος, ἰσχυρίζομενον ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ρητὰ διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ μαικτῶν γάμων. Ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπισκοπήσεως ἀπεδείχθη, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατ' ἀρχὴν ἀπηγόρευε τοὺς μαικτῶν γάμους, ἀλλ' ὅταν αἱ περιστάσεις ἐπέβαλλον τὴν ἐκκλησιαστικὴν

κὴν οἰκονομίαν ἢ Ἐκκλησία παρεδέχθη τὸ κύρος αὐτῶν μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἱερολογίας ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως καὶ τῆς βαπτίσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων κατὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα. Ἡ σταθερὰ νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαχείου, ὅπερ καὶ ἐν τούτῳ ἠκολούθησεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ διάταξιν σαφῆ καὶ ὠρισμένην, ἣτις καὶ ἐπανελήφθη ἐν τῷ πρώτῳ νόμῳ τοῦ 1861. Παραπέμπων δὲ ὁ δευτέρος νόμος τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὰ ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀριζόμενα, ἔχει ὑπ' ὅψει ἀναμφιβόλως τὴν καθωρισμένην ἤδη πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἣν καὶ διὰ τὸν μεικτὸν γάμον ἀπαιτεῖται ἱερολογίᾳ ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει θεδικίως τὰ Μυστήρια τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀναγνωρίζει αὐτὰ κατ' οἰκονομίαν καὶ ὑπὸ ὠρισμένων ὄρων.

Γενικῶς εἶπειν ἐκ τῆς πράξεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τῶν μεικτῶν γάμων συνάγονται τὰ ἑξῆς:

α) Μεικτὸς γάμος ὀρθοδόξου χριστιανοῦ μετὰ Ἰουδαίου, ἔθνικοῦ ἢ αἰρετικοῦ ἀπαγορεύεται κατ' ἀρχήν· β) Μεικτὸς γάμος γίνεται ἀνεκτὸς ἐὰν συνήφθη πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἐτέρου τῶν συζύγων εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τ. ἔ. ἐν μὴ χριστιανικῇ ἢ ἐν αἰρετικῇ κοινότητι, καὶ ἐὰν ὁ μὴ χριστιανὸς ἢ αἰρετικὸς σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος στέργῃ νὰ συνεχίσῃ τὴν συμβίωσιν· γ) Τοῦ τοιοῦτου μεικτοῦ γάμου τὰ τέκνα δέον νὰ βαπτίζωνται καὶ ἀνατρέφωνται ὀρθοδόξως· δ) Ἐὰν ὁ ἕτερος τῶν συζύγων, ὁ παραμένων ἐν τῇ ἀπιστίᾳ ἢ τῇ αἵρεσει, δὲν στέργῃ τὴν συμβίωσιν, ἐπιτρέπεται τὸ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσελθὼν μέλος νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ ὀρθοδόξου· ε) Ἐπιτρέπεται εἰς ὀρθόδοξον ἄνδρα ἢ γυναῖκα νὰ συνάψῃ γάμον μετὰ μὴ ὀρθοδόξου ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς προσελεύσεως τούτου εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν· στ) Μεικτὸς γάμος ὀρθοδόξου μετὰ λατίνου τὸ δόγμα ἢ Προτεστάντου ἐπιτρέπεται, κατ' οἰκονομίαν, ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς ἱερολογίας αὐτοῦ ὑπὸ ὀρθοδόξου ἱερέως καὶ τῆς ὑποσχέσεως ἐκ μέρους τοῦ μὴ ὀρθοδόξου συζύγου περὶ βαπτίσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἄλλως ὁ τοιοῦτος γάμος θεωρεῖται ἄκυρος.

† Α. Χ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἐκ τῆς ἀπὸ 22 Μαρτίου ἐν. ἔ. πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποβληθείσης ἐκθέσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σιαγῶν κ. Πολυκάρπου ἀντιπροσωπεύσαντος αὐτὴν ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ Ὀρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν τῇ συνελθούσῃ ἐν Λονδίῳ δημοσιεύομεν τὴν ἑξῆς προσθήκην, ἀναφερομένην εἰδικῶς εἰς τὸν κανόνα τῆς Π. Διαθήκης.

Ὁ Β'. ὄρος περὶ τοῦ Κανόνος τῶν Θεῶν Γραφῶν διευκρινήθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ὡς ἑξῆς: «Γραφῶν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὸν κανόνα τῆς Γραφῆς, ὡς οὐ-

τος ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑφ' ἀπάσης τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων βιβλίων, ἅτινα καλοῦνται οἷοι μὲν Δευτεροκανονικά, οἷοι δὲ Ἀναγινωσκόμενα, ἀποδεχόμεθα ὡσαύτως τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου. Ἄλλ' ἐνεκά γε πλείονος ἀκριβείας προστίθημι καὶ τοῦτο γράφων ἀναγκαίως, ὡς ὅτι ἔστι καὶ ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν, οὐ κανονίζόμενα μὲν, τετυπωμένα δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἀναγινώσκασθαι τοῖς ἀριπροσερχομένοις καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον...». Ἐπειδὴ ἡμεῖσοι γνωστοὶ θεολόγοι παρατήρησαν, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὰ τὰ ἐνταῦθα περὶ τοῦ κανόνος τῶν Θεῶν Γραφῶν διατυπούμενα, ἔδει δὲ ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ νὰ εἰδείκνυε μίζονα ἐπιφύλαξιν εἰς τοῦτο, δὲν ἔκρινε ἀσκοποῦν νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα περὶ τοῦ κανόνος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ ἀκόλουθα.

Ἡ Ἑλληνικὴ μετάφρασις τῶν Ο'. περιεῖχε καὶ τὰ λεγόμενα Δευτεροκανονικά ἢ Ἀναγινωσκόμενα βιβλία, τὴν Σοφίαν Σολομῶντος, τὴν Σοφίαν Σειράχ, τὸν Τωβίτ, τὴν Ἰουδίθ καὶ τὰ Μακκαβιακά, ἅτινα δὲν περιλαμβάνοντο ἐν τῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τῆς Παλαιστίνης ἀνεγνωρισμένῳ ἔβραϊκῷ κανόνι. Ἡ Ἐκκλησία τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, κατὰ τὸ πλείστον ἐξ ἑλλήνων ἀποτελουμένη, ποιουμένη χοῆσιν τῆς μεταφράσεως τῶν Ο', δὲν ἐγνώριζεν οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τῶν Κανονικῶν καὶ Δευτεροκανονικῶν. Ὁ πρῶτος, ὅστις ὡς κανονικά βιβλία τῆς Π. Δ. ἀναγνωρίζει μόνον τὰ ἐν τῷ ἔβραϊκῷ Κανόνι περιεχόμενα, εἶναι ὁ Μελλίτων ὁ Σάργδων¹. Ἄλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος τοῦ Κανόνος παρ' αὐτῷ εἰς μόνα τὰ εἰκοσι δύο βιβλία τοῦ ἔβραϊκοῦ πρωτοτύπου προσέρχεται ἐξ ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἐρεῦνης ἐν Παλαισίνῃ, ὡς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ: «Ἀναβλῶν οὖν εἰς Ἀνατολὴν ἀκριβῶς μαθὼν τὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης βιβλία»². Ὁ δὲ Ὁρινένης ὡς κανονικά μὲν βιβλία τῆς Π. Δ. μόνον τὰ ἐν τῷ ἔβραϊκῷ Κανόνι ἀριθμεῖ: «Ὅτι ἀγνωστὸν εἶναι πᾶς ἐνδιαθήκεος βιβλίος, ὡς ἔβραιοι παραβιάσασιν δύο καὶ εἴκοσι, ὅσος ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' αὐτοῖς στοιχείων ἔστι»³. Ἄλλ' ὁ ἴδιος ὑπεραμύνεται, κατὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀφρικανοῦ, τῆς γνησιότητος τῆς ἱστορίας τῆς Σωσάνης, τῆς ββλου τοῦ Δανιήλ, μόνον ἐν τῷ ἑλληνικῷ καιμῆφ τῶν Ο'. περιεχομένης, ἐλλειπούσης δὲ ἐν τῷ ἔβραϊκῷ Κανόνι. Πολλαχοῦ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ποιεῖται χοῆσιν τῶν Δευτεροκανονικῶν ὡς θεῶν λόγων, ὡς γραφῆς. Ὡς μεμονωμένον παράδειγμα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων ἴσταται Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός, ὅστις διὰ τῆς κριτικῆς αὐτοῦ ἐρεῦνης τῶν γραφῶν ἐπεζητεῖ τὴν διαγραφὴν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τῶν ἐλλειπόντων ἐν τῷ ἔβραϊκῷ Κανόνι μερῶν καὶ κατ' ἀκλουθίαν καὶ πάντων τῶν Δευτεροκανονικῶν.

Ἀπὸ τοῦ τετάρτου ὁμοῦ αἰῶνος πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας περιορίζουσι τὰ κανονικά βιβλία τῆς Π. Δ. μόνον εἰς τὰ εἰκοσι δύο τοῦ ἔβραϊκοῦ

1. Παρ' Ἐῦσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. ΙΔ'. 26, 14.

2. Ἐνθα ἀνωτέρω.

3. Παρ' Ἐῦσεβίῳ Ἐκκλ. Ἱστορ. Στ' 25.

κανόνος, τὰ δὲ Δευτεροκανονικὰ ἢ οὐδόλως ἀναφέρουσι ἢ ἀποδίδουσι αὐτοῖς δευτερεύουσαν σημασίαν. Οὕτως ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῇ λθ' ἐφορταστικῇ ἐπιστολῇ⁴ γράφει· «Ἔστι τοίνυν τῆς μὲν Παλαιᾶς Διαθήκης βιβλία τῷ ἀριθμῷ τὰ πάντα εἴκοσι δύο· τὸσαῦτα γὰρ, ὡς ἤκουσα, καὶ τὰ σημεῖα τὰ παρ' ἕβραίοις εἶναι παραδέδοται...». Τὸν Βαρούχ, τοὺς θρήνηους καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰερεμίου συναριθμεῖ εἰς ἓν βιβλίον μετὰ τῆς προφητείας Ἰερεμίου. Καὶ καιωτέρῳ· «Ἄλλ' ἕνεκά γε πλείονος ἀκριβείας προστίθημι καὶ τοῦτο γράφων ἀναγκαίως, ὡς ἔστι καὶ ἕτερα βιβλία τούτων ἔξωθεν, οὐ κανονιζόμενα μὲν, τευπωμένα δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἀρτι προσερχομένοις καὶ βουλομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς ἀληθείας λόγον· Σοφία Σολομώντος, Σοφία Σειράχ καὶ Ἐσθήρ καὶ Ἰουδίθ καὶ Τοβίας». Ἐκ τῶν Δευτεροκανονικῶν παραλείπει ὁ Μ. Ἀθανάσιος μόνον τὰ τρία Μακκαβαϊκὰ. Διακρίνει δὲ σαφῶς τὰ Δευτεροκανονικὰ τῶν ἀποκρύφων· «Καὶ ὅμως, ἀγαπητέ, κἀκείνων κανονιζομένων, καὶ τούτων ἀναγινωσκομένων οὐδαμοῦ τῶν ἀποκρύφων μνήμη, ἀλλ' αἰρετικῶν ἐστὶν ἐπίνοια...». Ὁ δὲ Ἰεροσολύμων Κύριλλος μόνον ἔξ εἴκοσι δύο βιβλίων ἀπαριθμῶμενον τὸν Κανόνα τῆς Π. Δ. ἀποδέχεται· «Τούτων τὰς εἴκοσι δύο βίβλους ἀναγίνωσκε, πρὸς δὲ τὰ ἀπόκρυφα μηδὲν ἔχει κοινόν»⁵. Ὁμοίως καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ὁ Ἰερὸς Ἀμφιλόχιος περιορίζουσι τὸν κανόνα τῆς Π. Δ. εἰς τὰ εἴκοσι δύο μόνον βιβλία τοῦ ἕβραϊκοῦ κειμένου οὐδεμίαν μνεῖαν ποιούμενοι τῶν Δευτεροκανονικῶν⁶. Ὁ δὲ Ἰερὸς Ἐπιφάνιος παραθέτει μὲν τὰ εἴκοσι δύο βιβλία ὡς ἀποτελοῦντα τὸν κανόνα (Ἐπιφ. περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν), ἀλλὰ τοῦ ὅμως τὴν Σοφίαν Σειράχ ἀποκαλεῖ Γραφὰς θείας καὶ καθόλου εἰπεῖν ὁ Ἰερὸς πατὴρ κυμαίνεται μετὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν κανονικῶν βιβλίων εἰς τὸν ἕβραϊκὸν κανόνα καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς Κανονικότητος τῶν Δευτεροκανονικῶν (Ἐπιφ. κατὰ αἰρέσεων ἢ Πανάριον). Ὁ δὲ τελευταῖος Ἀποστολικὸς Κανὼν ΠΕ' καταλέγει εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Δ. ἔκ τῶν Δευτεροκανονικῶν μόνον τὰ τρία Μακκαβαϊκὰ προσθέτων· «Ἐξωθεν δὲ ὑμῖν προσηγορευθέντων μανθάνειν ὑμῖν τοὺς νέους τὴν σοφίαν τοῦ πολυμαθοῦς Σειράχ». Ἡ ἐν Λαοδικαίᾳ τῆς Φρυγίας Σύνοδος, συνελθοῦσα πιθανῶς μετὰ τῶν ἐτῶν 343 καὶ 381, ἦτοι μετὰ τὴν Σαρδικὴν Σύνοδον καὶ πρὸ τῆς Β'. Οἴκουμ. Συνόδου, ἐν τῷ Ζ' αὐτῆς Κανόνι ἀπαριθμεῖ μόνον ὡς κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Δ. τὰ εἴκοσι δύο τοῦ ἕβραϊκοῦ κανόνος, οὐδεμίαν μνεῖαν ποιουμένη τῶν Δευτεροκανονικῶν. Ἐξ ἐναντίας ἢ ἐν Ἰππῶνι τῷ 393 ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου Καρθαγίνης Αὐρηλιανοῦ συνελθοῦσα Σύνοδος καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ παρισταμένου ἱεροῦ Ἀγγουσίνου, ἔτι προεσπεύετο, ἐν τῷ 36 αὐτῆς κανόνι καταλέγει εἰς τὸν κανόνα τῆς Π. Δ. καὶ τὰ Δευτεροκανονικὰ, ἐν οἷς δύο μόνον Μακκαβαϊκὰ⁷. Ὁμοίως καὶ

ἢ ἐν Καρθαγίνῃ τῷ 397 Σύνοδος, εἰς ἣν μετέσχε καὶ ὁ ἱερὸς Ἀγγουσίνοσ, ἀπαριθμεῖ μετὰ τῶν Κανονικῶν καὶ τὰ Δευτεροκανονικὰ πλὴν τῶν τριῶν Μακκαβαϊκῶν, ἀπὸ παραλείπει. Τὸν ΠΕ ἀποστολικὸν Κανόνα καὶ τοὺς Κανόνες τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ καὶ τῆς ἐν Καρθαγίνῃ Συνόδου καθῶς καὶ τοὺς μνημονευθέντας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἀμφιλοχίου τοῦ Ἰκονίου ἐπεσφράγισε καὶ ἐπεκύρωσεν ἢ ἐν Τρούλλῳ ΣΤ'. Οἴκουμηνικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ Β'. αὐτῆς κανόνος αἶψα διακρίσεως καὶ παρατηρήσεώς τινος πιθανῶς, διότι ἐπεκράτει εἰσέτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ αὐτῇ ἀοριστία ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς (ἐν τῷ περὶ Γραφῆς Κεφ. ΙΖ' τῆς Ἐκδόσεως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως) εἰς τὰ τοῦ ἕβραϊκοῦ πρωτοτύπου εἴκοσι δύο βιβλία περιορίζει τὸν κανόνα· «Ἰστέον, λέγει, ὡς εἴκοσι δύο βιβλία εἰσὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, κατὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἕβραϊκῆς φωνῆς». Εἶτα ἐπάγεται· «Ἡ δὲ πανάρετος, τοῦτέστιν ἢ Σοφία Σολομώντος καὶ ἢ Σοφία τοῦ Ἰησοῦ, ἣν ὁ πατὴρ μὲν τοῦ Σειράχ ἐξέθετο ἕβραϊστὶ, ἑλληνιστὶ δὲ ἠρμήνευσεν ὁ τούτου ἕγγονος Ἰησοῦσ, τοῦ δὲ Σειράχ υἱός, ἐνάρετοι μὲν καὶ καλά, ἀλλ' οὐκ ἀριθμοῦνται, οὐδὲ ἔκκειντο ἐν τῇ κιβριῷ». Τὰ λοιπὰ Δευτεροκανονικὰ βιβλία οὐδόλως ἀναφέρει ὁ ἱερὸς πατὴρ. Ἄλλ' ἂν καὶ πατέρες καὶ Σύνοδοι δὲν καταλέγουσι τὰ Δευτεροκανονικὰ εἰς τὰ Κανονικὰ βιβλία, ἐν τούτοις οἱ αὐτοί, οἱ ἀποκλείοντες τὰ ἀναγινωσκόμενα ἐκ τοῦ Κανόνος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποιοῦνται χρῆσιν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν τῶν Δευτεροκανονικῶν ὡς κανονικῶν βιβλίων· πρβλ. Κυρίλλου Κατ. ἐνάτην § 2. «Κατὰ τὸν Σολομώντα τὸν λέγοντα· Ἐκ γὰρ μεγέθους τῆς καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτοῦ θεωρεῖται». Ἐνταῦθα δέχεται ὁ ἱερὸς πατὴρ συγγραφῆς τῆς Σοφίας Σολομώντος αὐτὸν τὸν Σολομῶνα· πρβλ. καὶ Κατ. Στ'. § 4. Κατ. ΙΑ'. § 19. Κατ. ΙΓ' § 8, ἐνθα ποιεῖται χρῆσιν ῥήσεων τῆς Σοφίας Σειράχ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰερώνυμος, ὁ ἀποκαλῶν τὰ Δευτεροκανονικὰ ἀπόκρυφα, ποιεῖται χρῆσιν τῆς βίβλου τοῦ Σειράχ ὡς Ἁγίας Γραφῆς (Scriptura Sancta).

Ἐν τῇ Δύσει ὁ ἱερὸς Ἀγγουσίνοσ κατατάσσει τὰ Δευτεροκανονικὰ εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Δ. (Περὶ Χρ. Διδασκαλίας ΙΙ, 8), καὶ, ὡς εἶδομεν, δύο Σύνοδοι ἐν Ἀφρικῇ, ἢ ἐν Ἰππῶνι καὶ Καρθαγίνῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτοῦ ἀπαριθμοῦσι μετὰ τῶν Κανονικῶν βιβλίων τῆς Π. Δ. σχεδὸν πάντα τὰ Δευτεροκανονικὰ. Ἡ δὲ ἐν Τριδέντῳ λατινικὴ Σύνοδος (ἐν τῇ Sessio ΙΔ) περιέλαβεν εἰς τὸν Κανόνα τῆς Π. Δ. καὶ πάντα τὰ Δευτεροκανονικὰ ὡς κανονικὰ καὶ οὕτως ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν γίνεται πλέον διάκρισις Πρωτοκανονικῶν καὶ ἀναγινωσκομένων ἢ Δευτεροκανονικῶν· οὐδὲν ἦντιν τινὲς τῶν θεολόγων αὐτῆς διακρίνουσι ταῦτα ἱστορικῶς ὡς libros secundae canonis ἐκ τῶν ἄλλων, τῶν πρωτοκανονικῶν καλομένων, ἀπονέμοντες αὐτοῖς ἦσαν κύρος⁸.

Ἐν τῇ ἡμετέρῃ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν ἄλωσην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἰεροσολύμων Δοσίθεος τῷ

4. Σύνταγ. Κανόνων Ρ. Π. Δ' σελ. 78—80.

5. Κατ. Δ' περὶ τῶν Θείων Γραφῶν § ΔΕ.

6. Πρβλ. Σύντ. Κ. Ρ. Π. Δ' σελ. 363—367.

7. H e f e l e Conciliengeschichte έκδ. Β', τομ. Β' σελ. 53.

8. Ἀνθρόουσ. Συμβλ. έκδ. Β' σελ. 138.

1672 ἐν τῇ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ, ἀπαντῶν εἰς τὸ ἐρώτημα 'Ἰερὰν Γραφὴν ποῖα βιβλία καλεῖς. παρατηρεῖ «...Εἰ δὲ που δοκεῖ μὴ εἶναι πάντα (τὰ Δευτεροκανονικά) ὑπὸ πάντων συγκαταριθμεῖσθαι, οὐδὲν ἤτερον ὄμιλος καὶ ταῦτα παρὰ τὴ Συνόδῳ καὶ πολλῶν ὄσων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας παλαιωτάτων τε καὶ ἐγκρίτων θεολόγων ἀριθμεῖται καὶ συγκαταριθμεῖται τῇ πάσῃ γραφῇ, ἃ πάντα καὶ ἡμεῖς κανονικά βιβλία κρίνομεν καὶ ταῦτα τὴν ἰερὰν γραφὴν εἶναι ὁμολογοῦμεν». Τοῦναντίον δὲ ἡ ἐν Κων. πόλει τῷ 1672 συνελθούσα ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Δ'. Σύνοδος ἀποφαίνεται ἀπλῶς, ὅτι τὰ ἀναγνωσκόμενα εἶναι καλὰ καὶ ἐνάργετα. Καὶ Μητροφάνης δὲ ὁ Κριτόπουλος ἐν τῇ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ παρατηρεῖ περὶ τῶν Δευτεροκανονικῶν ὅτι «ἀποβλήτους μὲν οὐχ ἡγοῦμεθα· πολλὰ γὰρ ἠθικά, κλειστοῦ ἐπαίνου ἄξια ἐμπειρέχεται ταύταις. Ὡς κανονικὰς δὲ καὶ αὐθεντικὰς οὐδέποτε ἀπεδέξατο ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὡς μαρτυροῦσι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, μάλιστα δὲ ὁ τῶν Ἁγίων Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνός. Διὸ οὐδὲ τὰ δόγματα ἡμῶν πειρωμένα ἐκ τοῦτων παραστήνῃ, ἀλλ' ἐκ τῶν τριάκοντα τοιῶν κανονικῶν καὶ αὐθεντικῶν βιβλίων, ἃ δὴ ὡς θεόπνευστον καὶ Ἁγίαν Γραφὴν καλοῦμεν». Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἀσπάζονται⁹ Εὐγένιος ὁ Βυύλαγρις καὶ οἱ Ρῶσοι θεολόγοι Μακάριος καὶ Φιλάρετος ἐν τῇ κατ' ἐπιτολὴν τῆς Ρωσικῆς Συνόδου ἐκδοθείσῃ Μ. Κατηχήσει.

Ἐν τῇ συνεδίῳ περὶ ἐνώσεως τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἐν Βόννῃ τῷ 1874 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συνεφώνησαν μετὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ὅτι τὰ βιβλία τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ κανόνος δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἐπίσης κανονικά ὡς καὶ τὰ τοῦ Ἰσραήλου κανόνος καὶ ὅτι οὐδεμία μετάφρασις ἀρχαία ἢ νεώτερά πρέπει νὰ ἀπαιτῆ μείζον κῆρος τῶν προτοτύπων κειμένων¹⁰. Τοῦναντίον ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Μ. Οἰκονόμος, ὁ Κοντογόνης, ὁ Κλεόπας ἀποδέχονται τὴν ἀπόκρισιν τῆς ὁμολογίας τοῦ Δοσιθέου¹¹.

Ἐκ τῶν εἰρημένων σαφῶς συνάγεται, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐν Λονδίῳ Ἐπιτροπεία ἀποδεξαμένη τὴν διάκρισιν τῶν βιβλίων τῆς Π.Δ. εἰς Πρωτοκανονικά καὶ Δευτεροκανονικά ἢ Ἀναγνωσκόμενα οὐδαμῶς ἐσφάλη, ἢ δὲ φράσις «καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑφ' ἀτάσης τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας» παρατηροῦμεν, ὅτι ἐτέθη τῇ προτάσει, ὡς ἐνθυμούμεθα, τοῦ Ἐπισκόπου Νόβι-Σάδ Εἰρηναίου οὐχ ὡς ἐπεξηγηματικῆ, ἀλλ' ὡς συμπληρωματικῆ, ἢ οἱ δεχόμεθα τὸν κανόνα τῆς Γραφῆς οὐ μόνον ὡς ὀρίσθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐγένετο δεκτὸς ὑφ' ἀπάσης τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἤθελεν ὑποτεθῆ, ὅτι ἡ φράσις αὕτη δηλοῖ τὸ ἄλλως τε ἱστορικῶς βεβαιωμένον, ὅτι τὰ εἴκοσι δύο κανονικά βιβλία τῆς Π. Δ. ἀναντιλέκτως καὶ ἀδια-

λείπτως ἐν τῇ ἀδιαίρετῳ Ἐκκλησίᾳ ἀνεγνωρίζοντο ὡς τοιαῦτα ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰ Δευτεροκανονικά, ὡς πρὸς τὴν κανονικότητα τῶν ὁπίων οὐδέποτε μέχρι τῆς σήμερον ἔλειψαν αἱ ἀντιρροήσεις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, πάλιν οὐδὲν ἡμαρτεν ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπεία, καθόσον, ὡς εἶδομεν ἤδη, Πατέρες καὶ Σύνοδοι ἀπέκλεισαν παντελῶς τὰ Δευτεροκανονικά τοῦ Κανόνος τῆς Π. Δ. Αὐτὸς δὲ Ἰωάννης ὁ Λαμασκηνός ἐν τῇ Ἐκδόσει τῆς Ὀρθοδόξου αὐτοῦ πίστεως ῥητῶς ἀποκλείει αὐτὰ τοῦ Κανόνος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν Σύνοδος ἐν Κων. πόλει ἀπλῶς καλὰ καὶ ἐνάργετα αὐτὰ ἀποκαλεῖ. Ἐνοεῖται δὲ οἴκοθεν, ὅτι, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ περὶ τοῦ Κανόνος τῆς Π.Δ. συμφωνία τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπείας, οὐδαμῶς κολύει μέλλουσας Ὀρθοδόξου Σύνοδον ἄλλως περὶ τῶν Δευτεροκανονικῶν νὰ ἀποφινθῆ. Ἦδη ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν συνεδριῶν ἡμῶν ἐν Lambeth Palace ἐδηλώσαμεν, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν σαφές, ὅτι δὲν ἔχομεν πληρηξεουσιότητα, ὅπως ὑπογράψωμεν οἰονδήποτε ἔγγραφον δεσμεῖον τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

† Ο ΤΡΙΚΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΓΩΝ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΠΕΠΟΙΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης ἐγένετο μάρτυς γεγονότος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποτελέσματα ὀλέθρια διὰ τὰς περισσοτέρας χώρας τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ἡ Ἀγγλία ἡ θεωρουμένη ἀκατάβλητος καὶ οἰκονομικῶς εὐδαιμονοῦσα ἐσείσθη ἐκ θεμελίων. Οἱ ἰθύνοντες αὐτὴν πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς βίας τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χρυσὴν βᾶσιν τοῦ ἀγγλικοῦ νομισματοῦ. Ὁ χρυσὸς ὁ ἐναποταμιευμένος εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας εἶχε διολισθήσει εἰς ἀμερικανικὰς καὶ γαλλικὰς Τραπεζάς. Ἡ ἐργατικὴ κυβέρνησις ἡ ἴποια εὐρίσκειτο ἐν τῇ ἀρχῇ ἔδωκε τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου· ἐπιβάλλετο νὰ σηματοδοτῆ ἐθνικὴ κυβέρνησις· νὰ πραγματοποιηθοῦν αἰματηραὶ οἰκονομίαι· νὰ περισυλλεθοῦν καὶ τακτοποιηθῶν τὰ οἰκονομικά τῆς χώρας. Τμήμα τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου δυσηρεστημένον διὰ τὰς περικοπὰς τῶν μισθῶν τῶν πληρωμάτων του ἐστασίασε. Οἱ ἀπαισιόδοξοι τοῦ ἐξωτερικοῦ οἰωνοσκόποι προσφήτευσαν τὴν διάλυσιν τῆς Μ. Βρετανίας καὶ τὴν ὄχλησάν παρακμῆν καὶ πτώσιν τῆς θαλασσοκρατείας. Ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρησις τῶν Ἀγγλῶν εὐρίσκειτο ὑπὸ δοκιμασίαν καὶ ἔμελλε νὰ ἀποδειχθῆ ἂν ὁ Βρετανικὸς κολοσσὸς στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑλικῆς μόνον δυνάμεως ἢ ἐπὶ ψυχικῶν ἀρετῶν ἀκάμπτων, αἱ ὁποῖαι θριαμβεύουν πάντοτε ἐν καιρῷ ἐθνικῶν κρίσεων καὶ συμφορῶν. Ἐκείνο ὄμιλος τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο κυρίως νὰ ἀποδειχθῆ ἦτο τοῦτοι· ἂν εἰ ἡγέται τῆς Ἀγγλίας θὰ ὀρθοῦν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀσστολῆς τῶν καὶ ἂν καὶ πῶς θὰ δυνηθῶν νὰ ἀντιμετωπίσων νικηφόρως τὴν μεγάλην κρίσιν. Καὶ ὀλίγα ἡμέραι μετὰ τὸν οἴ-

9. Θεολογικὸν σελ. 29.

10. Α.Δ. Κυριακοῦ Ἐκκλ. Ἰστ. Τομ. Γ', σελ. 426—427).

11. Ἐργ. Ο'. Δ' σελ. 110. Κοντ. Εἰσαγ. εἰς τὴν Ἁγ. Γρ. σελ. 14. Κλεόπας Κατ. Κυρ. τ. Α' σελ. 176—177. Προβλ. Συμβλ. Ἀνδροῦτσου ἐκδ. Β' σελ. 141).

κονομικὸν συγκλονισμόν ὁ κόσμος ὅλος παρέστη μάρτυς τοῦ ἐξῆς θεάματος: Οἱ ἰδεολογικοὶ φραγμαῖοι οἱ ὁποῖοι ἐχώριζον ἀπ' ἀλλήλων τὰ τρία κόμματα τῆς Ἀγγλίας αὐτόματοι κατέπεσον. Ὁλόκληρος ὁ τύπος μετεβλήθη εἰς βῆμα ἐθνικόν, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου οὐδὲν ἄλλο ἤκούετο εἰμὴ μόνον ἢ στεντόρειος κραυγῆ: σῶσατε τὴν τιμὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς Μ. Βρετανίας. Ὅλοι συνεσπεριώθησαν περὶ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν. Τὸ ὄνομα τοῦ πρωθυπουργοῦ Μακδόναλ ἀπέβη τὸ σύνθημα τῆς σωτηρίας. Ὑπ' αὐτὸν μὲ ἀυταπάρησιν ὑπέροχον ἐτάχθησαν τόσον οἱ συντηρητικοί, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ μεγαλειότερον καὶ ἰσχυρότερον κόμμα ἐν Ἀγγλίᾳ μὲ τὸν ὑπέροχόν των ἀρχηγὸν τὸν ἀκέραιον καὶ ἀληθῶς φιλόπατρι Μπῶλντουϊν, ὅσον καὶ οἱ πλείστοι φιλελεύθεροι. Ἐσχηματίσθη τοιοῦτοτρόπως μέγιστον ἀδιάσπαστον, χαλύβδινον, ἀντιπροσωπεῦον ὄχι ἕξοχον καὶ ἀξιόλογον ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἢ Ἀγγλία εἰς διανοητικὴν ἱκανότητα καὶ ψυχικὴν ἀρετὴν μέγιστον τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη νὰ μὴ διασπάσῃ τὴν ἰσρὰν συμμαχίαν καὶ νὰ μὴ καταθέσῃ τὰ ὄπλα, πρὶν ἐπανέλθῃ ἢ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν προτιέραν αὐτῆς ἰσορροσίαν. Ὁ λαὸς ἀπεδείχθη ἀντάξιός καθ' ὅλα τῶν πολιτικῶν του ἡγετῶν καὶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν δευτέρα εὐκαιρία—μετ' ἐκείνην τὴν τοῦ τελευταίου μεγάλου πολέμου—νὰ δεῖξῃ τὸν πραγματικὸν του πατριωτισμόν. Ἐπρεπε καὶ αὐτὸς νὰ δεῖξῃ ὅτι ἀντιλαμβάνεται τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ δόσῃ ὄχι ἀπὸ αὐτὸν ἐξήκει ἢ σχηματισθεῖσα ἐθνικὴ κυβέρνησις. Καὶ παρετηρήθη μετὰ τὴν Ἀγγλικὴν οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦτο τὸ θαυμάσιον: ὅτι δὴν. χιλιάδες ἀνθρώπων πάσης τάξεως καθ' ἑκάστην ἀπὸ βαθέως ὄρθρου κατέκλυζον τὰς οἰκονομικὰς ἐφορείας τῆς Ἀγγλίας, ἵνα καταβάλουν τὸν φόρον εἰσοδήματος, τὸν ὁποῖον ὤφειλαν εἰς τὸ δημόσιον. Οἱ ὑπάλληλοι τῶν οἰκονομικῶν ἐφορειῶν εἰς πλείστας περιπτώσεις ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκεῖς καὶ ἐνισχύθησαν διὰ προσωπικοῦ ἐκτάκτου· οἱ δὲ φορολογούμενοι σχηματίζοντες μακρὰς οὐρὰς ἔξωθι τῶν Γραφείων τῶν οἰκονομικῶν ἐφορειῶν μὲ ὑπομονὴν ἀξιοθαύμαστον ἐπὶ ὥρας μακρὰς ἀνέμενον νὰ ἔλθῃ ἢ σιρὰ των ἵνα ἐκτίσουν τὸ χρέος των πρὸς τὸ Δημόσιον! Ἐξ μῆνας μετὰ τὴν κρίσιν ἢ Ἀγγλία ἐπανεῦρεν ἑαυτήν. Καὶ θὰ ἐρωτήσῃ τις ποῦ ὀφείλεται ἢ ταχύτης, μὲ τὴν ὁποίαν ἀνέρωσεν ὁ μέγας ἀσθενής; Αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν ἀπηύθυνε καὶ ὁ χαράσων τὰς γραμμάς αὐτὰς πρὸς φίλον Ἀγγλον.

—Ἐχστε δίκαιον, ἀπήνητησεν ἐκεῖνος, νὰ διαπορησθε πῶς συνετελέσθη μετὰ τόσου τάχους ὄχι εἶδετε σεῖς καὶ ὁλόκληρος ὁ κόσμος εἰς τὸ διάστημα τῶν ἑξ τούτων μηνῶν. Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζητε ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἀγγλοὶ ὄταν πεσιθῶμεν ἀπολύτως περὶ τῆς ἠθικῆς ἀκραιότητος τῶν πολιτικῶν ἡμῶν ἡγετῶν ὑπακούομεν τυφλοῖς ὄμμασιν εἰς τὰ κελύσματα αὐτῶν. Οὐδεις ὑπάρχει ἐν Ἀγγλίᾳ ὅστις δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν εὐλικρίνειαν καὶ τὴν ὄλην ἀρετὴν τῶν δύο μεγάλων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπεδείχθησαν κατὰ τὴν παρούσαν ἐθνικὴν κρίσιν σωτήρες τῆς τιμῆς καὶ τοῦ γόητρον τῆς Μ. Βρετανίας. Ἐννοῶ, εἶπε, τὸν Μακδόναλ καὶ τὸν Μπῶλντουϊν, οἱ ὁποῖοι ἐν ὅλιγῃ

ὄφθαλμοῦ θεωρήσαντες γεφυρωμένον τὸ μέγα ἰδεολογικὸν χάσμα, τὸ ὁποῖον τοὺς χωρίζει, ἔδωκαν τὰς χεῖρας, καὶ ὁ μὲν εἰς ἄρχαι, ὁ δὲ ἕτερος—ὅστις ἐν περιπτώσει καθ' ἣν θὰ κατήχοιτο ἀνεξάρτητος τῆς μετὰ τῶν ἐργατικῶν καὶ φιλελεύθερων συμμαχίας εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα θὰ κατήγετο ἀναμφισβητήτως νίκην περιφανῆ—ἐδέχθη νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πρώτου. Τοῦτο, προσέθεσεν ὁ συνομιλητῆς μου, δεόν νὰ λεχθῇ προκειμένου καὶ περὶ τῶν ἄλλων μεγάλων πολιτικῶν ἀνδρῶν μας, οἵτινες μετέχουν τῆς σημερινῆς κυβερνήσεως. Μὴ λησμονήτε ὅμως, εἶπεν ὁ φίλος μου, ὅτι αἱ μεγάλα πολιτικὰ ἀρεταί, τὰς ὁποίας ἔδειξαν οἱ ἡγῆται τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὴν περιπτῶσιν αὐτήν, ὀφείλονται εἰς τὸ ψυχικόν των μεγαλεῖον, ἰδιαιτέρως ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ βαθύτατον θρησκευτικὸν συναίσθημα τὸ ὁποῖον τοὺς χαρακτηρίζει, καὶ τὸ ὁποῖον χρωματίζει καὶ ἐπηρεάζει ὁλόκληρον τὴν ζωὴν των. Ἐπεσκέφθη ἐπανειλημμένως, ἐξηκολούθησεν ὁ συνομιλητῆς μου, τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι σφδὸν δὲν θὰ πιστεῖσθουν ἐκεῖ ὅτι οἱ πολιτικοὶ τῆς Ἀγγλίας θρησκεύουν τόσον πολὺ καὶ ὅτι μάλιστα οἱ περισσώτεροι αὐτῶν θεωροῦν τὴν θρησκείαν δύναμιν μεγάλην καὶ παράγοντα σπουδαῖον εἰς τὰς ψυχικὰς δυνάμεις των μὲ τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνουν καὶ διεξάγουν τὰς δημοσίας των λειτουργίας. Ἄν ὁ Μπῶλντουϊν δὲν ἦτο χριστιανὸς πραγματικὸς δὲν θὰ ἐδέχετο ποτε νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὸν Μακδόναλ μὲ τὴν ταπεινώσιν μὲ τὴν ὁποίαν κάμνει τοῦτο τώρα».

Ἐἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔπαυσεν ὁ φίλος Ἀγγλος. Καὶ τότε θελήσας νὰ ἐξακριβώσω κατὰ πόσον οἱ λόγοι του ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὴν πραγματικότητα, προέβην εἰς ἐπιμελεημένην ἐρευναν καὶ ἐζήτησα αὐθεντικὰς καὶ ἀπηχοριθωμένας ἀπολύτως πληροφoρίας ὅσον ἀφορᾷ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν σημερινῶν ἡγετῶν τῆς Ἀγγλίας. Καὶ ἰδοὺ εἰς ποῖα συμπεράσματα κατέληξεν ἢ ἐρευνά μου:

Ὁ σημερινὸς πρωθυπουργὸς τῆς Ἀγγλίας Ράμσεϋ Μακδόναλδ ἀνήκει εἰς τὴν Πρεσβυτεριανὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σκωτίας ὁπόθεν καὶ ὁράται εἶναι χριστιανὸς ἐκ πεποιθήσεως καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἐκκλησιάζεται καὶ τηρεῖ ἀπαρνευτικῶς πάντα τὰ ὑπὸ τῆς Ὁμολογίας, εἰς ἣν ἀνήκει, ἐπιτασσόμενα.

Ὁ Λόρδος Σάκεϋ, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, ὁ κατέχων τὴν ἀνωτάτην θέσιν ἐν τῇ ἰσραρχικῇ κλίμακί των δημοσίων λειτουργῶν, πρεσβεθεῖ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀγγλοκαθολικῆς λεγομένης μερίδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, εἶναι ἐκ τῶν πρωτοπόρων καὶ πρωταγωνιστῶν τῆς μερίδος ταύτης καὶ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν μεταλαμβάνει τῶν Ἀρχράντων Μυστηρίων. Λαμβάνει πάντοτε μέρος ἐνεργὸν εἰς τὴν κοινωνικὴν τῆς Ἐκκλησίας δρασίαν, μετέχει τῆς ἐπιτροπῆς ἣτις ὀργανώνει τὸν ἐορτασμόν τῆς ἐκατοστῆς ἐπετείου τῆς Ὁξφορδιανῆς κινήσεως, μέλλοντα νὰ λάβῃ χώραν ἐφ' 1933, καὶ πρὸ τινος μετ' ἄλλων διαπορεπῶν παραγόντων τῆς Ἀγγλοκαθολικῆς σχολῆς σκέψεως ἐδημοσίευσεν ἐκκλησίαν ὑπὲρ καταπαύσεως τῆς οὐδέτητος ἐν ταῖς δημοσίαις συζητήσεσι μεταξὺ τῶν διαφόρων μερίδων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ Μπάλντουϊν ὡς ἐκ τῶν πεποιθήσεων του ἔχει τάσεις μᾶλλον Ἀγγλοκαθολικᾶς μελετᾶ καὶ γνωρίζει τὴν Γραφὴν ὅσον ὄλιγοι καὶ κοινωνοῦ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τακτικῶς κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν.

Ὁ Λόρδος Ἔρβιν, τέως Ἀντιβασιλεὺς τῶν Ἰνδιῶν εἶναι γνωστός ὡς «ὁ μέγας χριστιανός» καὶ προσβεύει καὶ αὐτὸς τὰς ἀρχὰς τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν. Ὡς γνωστὸν εἶναι υἱὸς τοῦ περὶ φήμου Χάλ φαξ, τοῦ Πρινοῦ ἀρχοῦ τούτου τῆς Ἀγγλοκαθολικῆς κινήσεως, τῆς ὁποίας, παρὰ τὴν ὑπερπροβ-βηκυϊαν ἡλικίαν του—εἶναι ἄνω τῶν 93 ἐτῶν—τυγχάνει πρόεδρος καὶ ψυχὴ ζωοποιόσα καὶ ἐμπνεύουσα τὴν ὅλην ὀργάνωσιν. Ὁ Λόρδος Ἔρβιν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀντιβασιλείας αὐτοῦ εἶχε κατακτήσει τὰς ψυχὰς τῶν Ἰνδιῶν, ἰδιαιτέρως δὲ τοῦ ἡνείτου οὐτιῶν Γκάνδη, τοῦ ὁποίου εἶναι φίλος στενός. Ὅταν τὸ πρῶτον μετέβη εἰς τὰς Ἰνδίας εἶχε φθάσῃ εἰς Βομβεὴν τὴν Μ. Πέμπτην. Τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀντιβασιλέως ἔδει, κατὰ τὰ εἰθισμένα, νὰ παρουσιασθῶσι πρὸ αὐτοῦ πάντες οἱ ἀνώτεροι βαθμοῦχοι καὶ οἱ ἀνώτατοι δημόσιοι λειτουργοὶ τῶν Ἰνδιῶν. Τὴν ἡμέραν ἄμωσ τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀντιβασιλέως ἔδόθη εἰς τὸν τύπον τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν: «Ὁ Ἀντιβασιλεὺς ὡς χριστιανός δὲν πρόκειται αὐριον νὰ δεχθῆ τούτς ἐν τέλει· θὰ ἀφιερῶσθαι τὴν Μ. Παρασκευὴν εἰς προσευχὴν καὶ ψυχικὴν περισυλλογὴν· αἱ παρουσιάσεις θὰ γίνουσι τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου».

Ὁ Λάνσμπουρι, νῦν ἀρχηγός τῶν ἐργατικῶν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, εἶναι ὡσαύτως Ἀγγλοκαθολικός ἀσκήν ἐνεργῶς τὰ θερησκευτικὰ αὐτοῦ καθήκοντα καὶ κοινωνῶν καθ' ἐβδομάδα. Ἐφαρμόζων ἐν αὐτῇ τῇ ζωῇ του τὰς εὐαγγελικὰς ἀρχὰς καὶ ὑπουργός ὢν τῶν δημοσίων ἔργων ἐπὶ ἐργατικῆς κυβερνήσεως, ἐξηκολούθει νὰ ζῆ εἰς τὸ πτωχότερον μέρος τοῦ Λονδίνου καὶ διὰ δημοσίου λεωφορείου μετέβηκε καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ὑπὸ τυργεῖόν του καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ὁ Ἀρθούρος Χένδερσον, νῦν ἀρχηγός τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καὶ πρόεδρος τῆς Διασκέψεως τοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἀνήκει εἰς Ουεσλιανὴν Ὁμολογίαν καὶ τακτικῶς κηρύττει εἰς τὸν ἐνοριακὸν ναὸν του.

Ὁ Λόρδος Μπρένδφορντ καὶ ὁ Σερ Θωμᾶς Ἴνσκιπ ἀμφότεροι ἀνήκοντες εἰς τὴν εὐαγγελικὴν μερίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἐπισκέπτονται δις κατὰ τὰς Κυριακὰς τὰς ἐνοριακὰς ναοὺς τῶν, κοινωνοῦσι τακτικῶς καὶ ἀμφότεροι ὑπῆρξαν διδάσκαλοι Κυριακῶν σχολείων ἐπὶ μακρὰ ἔτη. Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ γνωστός Τζόνσον Χξ ὁ ἄλλοτε ὑπουργός τῶν ἐσωτερικῶν ἐπὶ συντηρητικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὸν ὁποῖον ὁρεῖται καὶ ἡ ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων καταψήφισις τοῦ ἀναθεωρηθέντος Βιβλίου προσευχῆς, ὁ δὲ δευτέρος εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτελῶν τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος.

Ἀρχοῦντως διαφωτιστικὰ νομίζω ὅτι εἶναι τὰ ἀνωτέρω τῆς ἐξήγησιν τοῦ μεγαλείου τῆς μεγάλης· χώρας, τῆς ὁποίας ἠγούνηται οἱ προσηγορευθέντες πολυτικοὶ ἡγέται. Εὐτυχῆς καὶ ζηλευτός τῷ ὄντι ὁ λαός, ὅστις εἰς χεῖρας τοιούτων ἀνδρῶν ἐνεπιστεύθη τὴν εὐμερίαν καὶ γενικῶς τὰς τύχας του.

Λονδίνον, 14 Ἀπριλίου, 1932

† Ὁ Μ. ΑΡΧΙΜ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Αἱ διαταραχὴ τῶν φυλῶν.

[5]

Ὁ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων ἡμερικανῶς πᾶστορ Gulick μεταγενέστερον γλώσσα ἑρμείαν διακηρύξας εὐλαχρῶς, ὅτι «ἀπὸ 1910 ἔσται ἡ λευκὴ φυλὴ ἐποικήσαστο κατὰ κράτος τῆς δουλείας τῆς. Ἢδη δὲ ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ ἀγανάκτησις κραταίονται παρὰ τὰς φυλάδας. Ἡ φαντασία τῆς ἐκ γενετῆς ὑπεροχῆς τῶν λευκῶν ἤρθετο ἐξαρτηζομένη ἀπὸ τοῦ μεγάλου πολέμου».

Τὸ ζήτημα εἶναι ὄντως ἐκ τῶν σοβαροτάτων, καθόσον ἡ συμπεριφορὰ τῶν λευκῶν διδοὶ τὸ μέτρον τῆς ἀξίως τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὑπόμνημα τῆς ὑπεροχῆς εἶναι ἄξιον πολλῆς προσοχῆς: «Ἡ καθύπερθε σχέσων ἰσότητος μεταξὺ τῶν φυλῶν ἀποτελεῖ μεγάλην προσπάθειαν τῆς ἐποχῆς μας. Οἱ σύγγρονοι ὄροι τοῦ κόσμου καθιστῶσιν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ πρόβλημα μᾶλλον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ τὴν λύσιν του ἐπιείγουσαν. Ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως κατήργησε τὰ ἀρχαῖα γεωγραφικὰ ἐμπόδια, ἅτινα, εἰς εὐρείαν κλίμακα ἐχώριζον τὰς φυλάς ἀπὸ αἰῶνων μακρῶν. Σήμερον, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα ἐγένετο πρότερον, αἱ φυλάαι εὐρίσκονται εἰς σχέσεις κοινωνικὰς καὶ ἐκπολιτιστικὰς ἀμέσους καὶ ἐσωτερικὰς. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀποτελεσμάτων, ἐξύπνησε τὴν συνείδησιν τῶν φυλῶν κατὰ τρόπον ἐξαιρετικόν. Αἱ ἐπιστημονικαὶ δὲ ἀνακαλύψεις γίνονται κτήμα καὶ τῶν ἄλλων φυλῶν, αἱ ὁποιαὶ οὕτω δὲν ἐξίστανται πλέον ἐνώπιον τῆς ὑπεροχῆς τῶν λευκῶν, ἐναντίον τῶν ὁποίων καταλογίζον καὶ μεγάλας εὐθύνας. Ἡ κλοπή, ἡ ἀπάτη, ἡ ἐλαττωματικότης, τὸ ἐγκλημα, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ περιφρόνησις τῶν δικαιωμάτων τῶν λαῶν συγγένως ἐχαρκτηρίζον τοὺς λευκοὺς».

Αἱ εὐρωπαϊκαὶ κυβερνήσεις δεόν νὰ θέσωσιν ὠριστικὸν τέρμα εἰς τὴν δουλείαν καὶ τὴν καταναγκαστικὴν ἐργασίαν.

Ὁλόκληρος αἶων σχέσεων μεταξὺ Δύσεως καὶ Κίνας ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα συμμάχους ἀδικούς, ἀσφαλιζούσας ἀσυνέσιαν εἰς τοὺς λευκοὺς καὶ διαφθερούσας τὴν δημοσίαν ζωὴν τῶν ἠθαγενῶν.

Ἡ Δύσις διέπραξε τὸ μέγιστον σφάλμα νὰ περιφρονήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν χάριν τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς, νὰ θυσιάσῃ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ γόημα. Διὰ τοῦτο αἱ φαντασιακαὶ κατακτήσεις ἐπὶ τῆς φύσεως ἔδωκαν τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὰ υλικὰ συμφέροντα, αἱ δὲ ἰδέαι καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ παρατηρησιμῆσαν ἢ ἐξεμνησθησῆσαν. Ὁμοιάζομεν πρὸς παιδάς παίζοντας μετὰ τοῦ πυρός καὶ ἀγνοούντας τὸν φοβερὸν κίνδυνον.

Δέον, ἐν τούτοις, νὰ ἐμολογηθῆ ὅτι ἡ λευκὴ φυλὴ παρέσχε καὶ ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων φυλῶν, ὧν ἡ ὑπαρξίς ἀνεγνωρίσθη, ὡς ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Θείου σχεδίου.

Οἱ χριστιανοί, πιστεύοντες εἰς Θεὸν πάνσοφον καὶ ἀγαθόν, βλέποντα ἐξ ἀρχῆς τὸν σκοπὸν, ἀφείλουσι νὰ πιστεῦσιν ἐπίσης, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν φυλῶν δὲν προ-

ήλθεν ἐκ τύχης. Τόσον αἱ φυλαί, ὅσον καὶ τὰ προβλήματα τούτων, ἔχουσι τοὺς λόγους τῶν. "Αν καὶ δὲν ἐννοοῦμεν εἰσέτι πλήρως τίνας εἶνε οἱ λόγοι οὗτοι, δύναμεθα οὖν ἤττον νὰ δεβαιώσωμεν εὐχαρίστως, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τῶν φυλῶν καὶ τῶν διαφόρων πολιτισμῶν τῶν παρέσχεν ἀποκτῆματα ὡφέλημα εἰς τὴν ζωὴν, πλούτον δὲ πνευματικὸν καὶ ἀληθῶς ἀνθρώπινον. Δυνάμεθα ἀκόμη νὰ δεβαιώσωμεν, ὅτι αἱ εὐγενεῖς πρόδοι ἐκάστης φυλῆς ἐπιδρῶσι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φυλῶν, οὕτω δὲ ἐκάστη τούτων δύναται ν' ἀποδίδῃ κατὰ τὸν οἰκτεῖον αὐτῆς τρόπον πολυτίμους ὑπηρεσίας.

Ὡς πρὸς τὴν οὐσιαστικὴν ἰσότητα τῶν διαφόρων φυλῶν, ἡ ὑποεπιτροπὴ παρετήρησεν, ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὡς ἀριθμητικῶς ἐμφανίζεται καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Κορινθίου (Πράξ. 1'), εἶνε τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰ πνευματικὰ πράγματα αἱ διαφοραὶ τῶν φυλῶν δὲν λαμβάνονται ὑπ' ἔψιν. Ὁ Θεὸς δὲν προσωπολογεῖ (Ρωμ. 6'), καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δὲν ὑπάρχει Ἰουδαϊσμός καὶ Ἑλληνισμός (Γαλ. 3' 28). Αἱ φυσικαὶ διαφοραὶ βεβαίως δὲν ἐξαλείφονται, πλην εἰς τὰ πνευματικὰ δικαιώματα ἀνισότητες μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπάρχουν. Ἡ σωτηρία προσφέρεται πρὸς πάντας, διότι ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ πάντων (Β' Κορ. 5' 14). Ἡ πεποιθήσις ὅμως αὐτῆ δὲν ἀγνοεῖ τὰς πραγματικότητας τῶν διαφορῶν τῶν φυλῶν. Αἱ μὲν τούτων εἶνε μᾶλλον προηγημένοι, αἱ δὲ ὑστεροῦσιν ἢ ἀνισότης δ' αὐτῆ ἔχει τὰς συνεπειὰς τῆς ἐν τῇ καθήμερινῇ ζωῇ. Ἐπὶ τῆς συγκεκριμένης ταύτης ἀνισότητος στήριζεται τὸ δίκαιον τῆς ἀποικίας· διότι αἱ μᾶλλον εὐνοηθεῖσαι φυλαὶ ὀφείλουσι νὰ μεταδίδουσι ἐκ τοῦ πλούτου τῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ χριστὸς κανὼν «Πάντα ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς» (Ματ. 7' 12) ἀποτελεῖ ἀρχὴν παγκόσμιον τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, εὐνόητον, ὅτι αὕτη δὲν ἀξίζει ὀλιγώτερον καὶ διὰ τὰς φυλάς καὶ τὰ ἔθνη, καὶ διὰ τὰ ἄτομα. Σκοπὸς ἄρα τῆς ἀποικίας εἶνε ἡ μετάδοσις γηθύνων καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν.

Τὰ γήθηνα ἀγαθὰ: Αἱ Ἰθαγενεῖς φυλαὶ δέουσι νὰ ἐκπαιδεύωνται μετὰ πολλῆς περισκέψεως, παρασκευαζόμεναι διὰ τὴν αὐτοκυβέρνησιν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν, ὅταν θὰ καταστῶσι πρὸς τοῦτο ἱκαναί. Ἡ ἀλλαγή τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς τῷ 1917 ἐν ταῖς Ἰνδίας ὑπῆρξεν ὑψίστης σπουδαιότητος. Ἐνῶ τέως ἐνομιζέσθε, ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἐνέκειτο εἰς μίαν καλὴν διακυβέρνησιν, ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου ἐσημειώθη ἡ κίνησις ἡ ἀξιοῦσα τὴν αὐτοκυβέρνησιν τῶν Ἰνδιῶν. Ἀναγνωρίζομεν εἰς τὴν νέαν ταύτην πολιτικὴν τὸν πόνον ἐνὸς ἔθνους, ὁπερ, ἀπολαθὸν κυβερνήσεως ἀνεξαρτήτου, πιστεύει ὅτι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν ταύτην εἰς λαὸν ὑποσέλη. Ἡ τοιαύτη πολιτικὴ ἀπαιτεῖ παρά τῆς λευκῆς φυλῆς βάθειαν ἀλλαγὴν προσπαθείας.

Τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ: Μία τῶν σπουδαιωτάτων ἐκδηλώσεων τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ὁ θαυμαστός αὐτῆς ζήλος, ὅπως διαδόσῃ εἰς τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαοὺς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἐθνουσιασμὸς οὗτος ἐνεψύχωσε χιλιάδας διακεκριμένων προσώπων, ἅτινα ἐξήτησαν μόνον ὅπως ἐμφανίσωσι τὴν ζωὴν

τῶν ἐμπνευσμένην ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας καὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς ἀπαιτουμένης ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἡ εὐαγγελικὴ ἐπίδρασις τῶν προσώπων τούτων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐπὶ τοὺς λαοὺς οὗς ἐπεσκέψθησαν, εἶνε ἀνεκτίμητος. Παρὰ τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο, ἡ ἰδέα εἰς τὴν ἀφωσιώθησιν καὶ δι' ἣν αἱ Ἐκκλησίαι τῶν προβαίνουσιν εἰς γενναίας θυσίας, ἀπειλοῦνται σοβαρῶς ὑπὸ τῆς μὴ χριστιανικῆς πολιτικῆς τῶν ἰσθίων τῶν κυβερνήσεων. Ἡ ἀντίστασις μεταξὺ τοῦ κηρύττουτος τῶν ἱεραποστόλων καὶ τῆς εἰδωλολατρικῆς πολιτικῆς τῆς χειροκτονοφορούσης πύργου πυγμῆς τῶν ἔθνων τῆς χριστιανότητος, εἶνε θλιβερότατη. Καθήμενον τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως εἶνε ἡ ποδηγέτησις τῶν ἔθνων αὐτῆς πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς διεθνεῖς σχέσεις. Ἄλλως τὸ ἔργον τῶν ἱεραποστόλων εἶνε καταδεδικασμένον εἰς σχετικὴν ἀποτυχίαν.

Ὡς πρὸς τὸν γάμον, ἡ ὑποεπιτροπὴ παρετήρησεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ καταδικάσῃ ἐνεργῶς τὴν γνώμη, ὅτι εἶνε δυνατόν ν' ἀνεχθῇ σιανδήποτε μορφήν ἐκλύσεως ἡθῶν μεταξὺ τῶν Ἰθαγενῶν. Ὁ χριστιανικὸς γάμος συνάπτεται μεταξὺ προσώπων διατεθειμένων εἰς συγκλήρωσιν τοῦ θίου παντός, θίου καλλυνομένου διὰ τῆς ἀνατροφῆς παιδῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσίᾳ Κυρίου καὶ δι' ἀνιδιαιῆς στοργῆς καὶ βοηθείας. Ἐὰν οἱ ὄροι οὗτοι πληροῦνται καὶ εἰς πρόσωπα διαφορῶν φυλῆς, ἡ Ἐκκλησία δὲν δικαιούται νὰ ματαιώσῃ τὴν ἔνωσιν αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὅμως, συνετοί ἄνθρωποι δὲν θὰ ἐνθαρρύνουν ἐνώσεις προσώπων διαφερόντων εἰς πολιτισμὸν, ἀγωγὴν καὶ παράδοσιν—ἔστω καὶ ἂν ἀμφοτέρω τὰ πρόσωπα ταῦτα εἶνε χριστιανοί—διότι τ' ἀποτελέσματα, πιθανώτατα, θὰ εἶνε λυπηρά. Καὶ εἰς τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Α' Κορ. 7' 39) περὶ τοῦ γάμου τῶν γηρῶν περιλαμβάνεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ γάμου, αἱ δὲ λέξεις «μόνον ἐν Κυρίῳ» δηλοῦσι τὴν γενικὴν ἀρχήν. Ὅτι ὁ χριστιανὸς μόνον χριστιανὴν δύναται νὰ νυμφευθῇ, οὐχὶ δὲ ἀλλόθρησκον.

Τὸ ὑπόμνημα κατέκλειεν ὁ ἐξῆς ἐπίλογος:

«Ὁ σκοπὸς πρὸς ὃν τείνει ἡ ἀνθρωπίνη φυλὴ εἶνε ἡ πλήρης πραγμάτωσις τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς γνωρίζομεν, ὅτι ἡ διαλλαγή τοῦ κόσμου μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐπέληθε διὰ τοῦ ἀπολυπρωτικῶς ἔργου τοῦ Σωτῆρος (Β' Κυρ. 5' 19). Ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ ἐκτείνεται ἐπὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καταλλαγέντας μετ' Αὐτοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. 6' 14—18). Διὰ τοῦ Χριστοῦ κατεργήθη τὸ μεσότοιχον τὸ χωρίζον τὰς φυλάς καὶ ἐπέληθεν ἡ συνένωσις τούτων. Ὁ Χριστὸς εἶνε ἡ εἰρήνη ἡμῶν. Ἀπόκειται ἄρα εἰς τὰς διαφόρους φυλάς τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας, ὅπως γίνωσι κάτοχοι τῆς παρασκευασθείσης διὰ τοῦ Χριστοῦ κληρονομίας. Ὅσοι προσεγγίζομεν τοὺς πόδας τοῦ Σταυροῦ, τόσῳ ἐννοοῦμεν, ἐνώπιον τοῦ Ἰεσοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰεσοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν φύσιν καὶ τὴν ἔνοιαν τῆς σωτηρίας τῆς ἐπιτελεσθείσης διὰ τοῦ Θεοῦ τούτου, τοῦ συμφικλώσαντος τοὺς ἀνθρώπους· καὶ τόσῳ θὰ εἰρηνεύωμεν πρὸς ἀλλήλους καὶ θ' ἀποβαίνωμεν ἱκανοὶ διὰ τὸ ἔργον τῆς θείας

βασιλείας, ἐν ἣ ἐκάστη φυλή θά τύχη τῆς τελειότητος καὶ θά ἀποδίδῃ εἰς τὰς ἄλλας τὴν καλυτέραν ὑπηρεσίαν. Τότε καὶ βασιλεύει τοῦ Κόσμου τούτου θ' ἀναδειχθῶσιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ» (Ἀποκ. 16' 10).

ΑΡΧΙΜ. ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ
Προεστῆμένος τοῦ ἐν Παρισίοις ὁρθοθ. ἐλλ. ναοῦ

ΔΙΑ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΑΜΒΩΝΑ

ΟΜΙΛΗΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑΤΑ

19.

Ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως.

(Κυρ. Θωμᾶ — 8 Μαΐου)

Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. (Ἰω. 20)

Εἶναι εἰνότητος ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ὅτε ἐβεβαιώθησαν πλέον, μετὰ τόσους δισταγμούς, ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη ὄντως καὶ εὐρίσκετο «ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν». Καὶ ἡ χαρὰ αὕτη μεταδοθεῖσα ἔκτοτε εἰς τοὺς πιστεύσαντας δι' αὐτῶν ἔφθασε καὶ μέχρις ἡμῶν καὶ αἰσθανόμεθα πράγματι ὅτι εἴμεθα «μακάριοι», ὅπως αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν εὐλογῶν τοὺς «μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας». Ὅθεν ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως ἔστω σήμερον τῶν σκέψεων ἡμῶν τὸ ἱερὸν ὑποκείμενον.

Α'.—Τὴν χαρὰν ἐπιδιώκει ὁ ἄνθρωπος παντοῦ καὶ δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν πράξεων διαρκῶς πρὸς αὐτὴν τείνει. Πλανώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ περὶ αὐτὸν κόσμου καὶ ὑπὸ τῆς ἐν ἑαυτῷ ἁμαρτωλῆς ὁρπῆς ἀναζητεῖ τὴν χαρὰν ἄλλοτε μὲν εἰς πράγματα φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα καὶ ἄρα τάχιστα δοκιμάζει πικρὰς ἀπογοητεύσεις, ἄλλοτε δὲ εἰς πράγματα αὐτὸ τοῦτο ἀντίθετα πρὸς τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν ὁ Δημιουργὸς ζητεῖ νὰ κατευθύνῃ τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς ἐμφύτου πρὸς τὴν χαρὰν ἀγάπης καὶ κλίσεως.

Ἐνταῦθα καίτι τὸ σπουδαιότατον σημεῖον τῆς ἀληθείας τραγωδίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Πόσον διάφορος εἶναι ἡ χαρὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἡ μέχρις ἡμῶν κληροδοτηθεῖσα! Εἶναι χαρὰ ἀναφαίρετος καὶ αἰώνια, «τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν». Βασιζομένη ἐπὶ τῆς πλήρους ἱκανοποιήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἀπολύτου ἀληθείας, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἔσω-τερικῆς ἁρμονίας, ἣς ἀποκαθίσταται ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, ἀφ' ἧς αὕτη τεθῆ εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τοῦ μόνου ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς ἐπιγείου ὑπάξεώς της.

Τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποσαφηνίζει ἡ γνωριμία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀναμφισβήτητον ἐπιτυχίαν του ἐγγεῖται ἡ Ἀνάστασις Του, τὸ φῶς τῆς ὁποίας καταφωτίζει τὸ σκοτεινὸν ἄλλως πεδίων τῶν σκληρῶν διὰ τὴν κατὰ τὴν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς μακαριότητος ἀγωγῶν. «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμὲ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς».

Β'.—Ἀπολύτως δεδικοιολογημένως λοιπὸν «ἐχάρησαν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον», διότι εἶδον ὅτι τὸ ὥραϊα ὄνειρα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τόσα ἔτη τοὺς ἐβαν-

κάλισαν, ἐγένοντο πλέον ἀπὸ τὴν πραγματικότητος· «ὁ αἰ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν» κηρύσσομεν, —ἐκραυγίζον μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Πόσον ὄμοιον πράγμα νὰ δ νάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ κίνομεν ἰδικὴν μὲς αὐτὴν τὴν χαρὰν! Νὰ εἴμεθα βέβαιοι καὶ ἡμεῖς ὅτι ἔχομεν τὸν Κύριον «ἐν μέσῳ ἡμῶν»!—Μήπως δὲν ὑπεσχέθη ὁ ἴδιος «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»;

Καὶ ὅμως δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ συμπεριφορὰ μὲς εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ μαρτυρῇ τὴν συναίσθησιν τῆς «ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἰδοὺ τὸ μυστικὸν διὰ τὸ ὁποῖον δὲν αἰσθανόμεθα πάντες «πλήρη» τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. «Τοῖς τὰ φαῦλα πρῶσσομι Θεὸς οὐκ ἐμφανίζεται» εἶπεν ἀρχαῖος τις ἀπολογητής.

Ἐπιστὰς τοῖς φίλοις ἀθυμοῦσιν ὁ Σωτήρ, τῇ παρουσίᾳ ἄπασαν ἀτελεύτειαν τὴν κατ'ἕφειαν, καὶ σκοτεῖν διενεῖρει τῇ Ἀναστάσει Αὐτοῦ, ψάλλει σήμερον ἡ Ἐκκλησία, ἐξυμνοῦσα τὴν μόνην δυνατὴν παραμυθίαν καὶ χαρὰν ἣτις δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ μέχρι καὶ πέραν τοῦ τάφου τοῦ μηδεμίαν πλέον σκοτεινότητα ἔχοντος διὰ τὸν φέροντα ἐν ἑαυτῷ «τὸ φῶς τῆς ζωῆς».

20

Ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου.

Ἄσαν πρῶτῃ τῆς μῆς Σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον.

(Μάρκ. 1στ'. 2)

Ἐλκοσιν ὀλόκληροι αἰῶνες διέρρησαν ἀπὸ τῆς εὐλογημένης ἐκεῖνης πρωΐας «τῆς μῆς Σαββάτων» καὶ ἔκτοτε ἡ ἡμέρα αὕτη μετὰ πάσης θρησκευτικῆς εὐλαβείας ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τῶν πιστῶν τὸ κοσμοσωτήριο γεγονός, τὸ ὁποῖον ἐγράφη τότε εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν σχέσεων τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς τὴν ἐκπεσοῦσαν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἡμέρα αὕτη καθ' ἣν «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» ὑποκατέστησε τὸ «Σάββατον» τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, ὃς ἦν σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ «Κυριακή» ὀνομάσθη ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος ἡμέρα, εἰς «ἡμέραν Κυρίου» ἀφορισθεῖσα. Διὰ ὅμως καὶ πῶς θέλει ἡ Ἐκκλησία τὴν ἡμέραν ταύτην;

Α'.—Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ μωσαϊκὸς νόμος ἐπέβλεπεν εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς δ' ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου νὰ τηρῇ ἀσθηρῶς τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, μετεγενέστεροι δὲ διατάξεις καθόριζον ἐν ταῖς λεπτομερείαις καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ ἀσθηρότης αὕτη θά ἠρημνεύετο. Ἡ τήρησις τῆς ἐντολῆς ταύτης ἔφθασε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀγρᾶς τυπολατρίας εἰς τὴν στενὴν ἐκεῖνην σχολαστικότητα, ἣν πολλάκις ἐπετίμησεν ὁ Χριστὸς, ὅστις καὶ διὰ τοῦτο εἶπε τὸ περιφρημον: «τὸ σάββατον ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον».

Φυσικὸν εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία διαδεχθεῖσα τὴν Συναγωγὴν ἐν τῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ Διαθήκῃ, παρέλαβε καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην, ὡς πάσας τὰς λοιπὰς ἐντο-

λὰς τοῦ Θεοῦ, οὐχὶ ὁμῶς ὑπὸ τὸ στενὸν ἑβραϊκὸν πνεῖμα, οὐδ' ὑπὸ τὴν τυπικιστικὴν ἔννοιαν τοῦ φαρισαισμοῦ, ἀλλ' ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, ὅστις «οὐκ ἦλθε καταλύσαι τὸν νόμον ἀλλὰ πληρῶσαι».

Οἱ αὐτοὶ θρησκευτικοὶ καὶ ἠθικοὶ λόγοι, οἵτινες ἐπέβαλλον παρ' ἑβραίοις τὴν τήρησιν τῆς «ἐντολῆς τοῦ Σαββάτου», ἰσχύουν ἔτι καὶ σήμερον παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ἐν τῇ τήρησει τῆς «Κυριακῆς ἀργίας», (ἐνδελεχῆς λατρεία τοῦ Θεοῦ, συστηματικὴ καλλιέργεια πνευματικωτέρων διαφορόντων, κατάπανσις ἀπὸ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν), οἱ δὲ κοινωνιολογοῦντες εὐρίσκουν ἀπαραίτητον τὴν τήρησιν ταύτην ἀπὸ τῆς ἰδικῆς τῶν πλευρᾶς ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα (ὑγεινὴ ἀνάγκη τῶν ἐργαζομένων, «βίος ἀνεόρταστος μακρὰ ὁδὸς ἀπανόκευτος», παραγωγικώτερα ἢ ἐργασία, ἀνάπτυξις οἰκογενειακοῦ βίου κ.λ.π.).

Β'.—Ὁ τρόπος ὁμῶς καθ' ὃν ἡ ἐντολὴ τηρεῖται ποικίλλει παρὰ τοῖς διαφοροῖς αἰτομοῖς (ἴδια παρ' ἡμῖν τῆς νουτίους λαοῖς), καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτε ὄχι ἀπλῶς δὲν ἀποδίδει ὅ,τι ἡ Ἐκκλησία ἀναμένει, ἀλλὰ καὶ ζημίας γίνεται πρόξενος (ἀμέλεια περὶ τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα, οὐδεμία πνευματικὴ ἀνάτασις, τοῦναντίον: διασκεδάσεις ἄσμενοι, μέθη, σπατάλη, ἐγκλήματα ἐνίοτε πληῆξις καὶ ἀνία πολλάκις κ.λ.π.). Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ἔτονίσθη μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμονῆς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς «Κυριακῆς ἀργίας», λητμονούντων ὅτι οὐδενὸς πράγματος ἢ ἀσχολησῆς δύναται νὰ καταργήσῃ τὴν χρῆσιν.

Ὅλος τοῦναντίον ὁμῶς: εὐσυνείδητος καὶ ἀληθῆς τήρησις τῆς ἐντολῆς προάγει τὴν ἀτομικὴν ἐποικοδομὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν, διότι ἴδια ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἐντολῆς ταύτης δύναται ὁ χριστιανὸς νὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸν ὡς ὃν πνευματικὸν καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν πρὸς τὸ ἀπόλυτον «Πνεῦμα», τὸν Θεόν, παρ' οὗ «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον».

Προσεκτικὴ, εὐλαβῆς καὶ εὐσυνείδητος συμμετοχὴ εἰς τὴν δημοσίαν θεῖαν λατρείαν καὶ μετάληψις τῶν Θείων Μυστηρίων, μετὰ τὴν πρόπευσαν προπαρασκευήν.

Προσεκτικὴ καὶ εὐλαβῆς ἀκρόασις τοῦ θείου κηρύγματος καὶ κατ' ἴδιαν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Συστηματικὴ ἀπασχόλησις εἰς τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τῆς οἰκογενείας, τῶν φίλων, τῶν γνωστῶν, διακονία, ἐνὶ λόγῳ, ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου.

Ἐπίσκεψις τῶν ἀσθενῶν, παραμυθία τῶν θλιβομένων, ἀναζήτησις τῶν πεπλανημένων.

Ταῦτα ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι τὴν Κυριακὴν μας ἀληθινὴν «ἡμέραν Κυρίου», πλήρη τῆς ἱεραῆς συναισθησεως ὅτι κατ' αὐτὴν ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης.

«Εὐφρανέσθω Σιών, ἀγαλλιάσθω καὶ ὁ οὐρανός, ἕξανέστη Χριστός, νεκροὺς ἐγείρας...». Ἐὰν εἶναι πραγματικὴ ἡμέρα ἀναστάσεως καὶ ἀληθινὴ ἀφορμὴ πνευματικῆς χαρᾶς «ἢ μία τῶν Σαββάτων, ἢ βασιλεὺς καὶ κυρία ἡμέρα» ἐφ' ὅσον δὲ σήμερον δὲν ὑπάρ-

χουν οἱ παρεμβάλλοντες ἐμπόδια διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, ἅς καταστήσωμεν αὐτὴν ὄντως «ἡμέραν Κυρίου».

Ε. Γ. Μ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Αἱ περιουσίαι τῶν ναῶν.

Ἡ ἐπὶ τοῦ Ν. Α. τῆς 23 Φεβρουαρίου τοῦ 1926 διορισθεῖσα Ἐπιτροπὴ πρὸς διανομὴν τῶν περιουσιῶν τῶν τῶς χριστιανικῶν ἐν ταῖς Νέαις Χόραις Κοινοτήτων μεταξὺ τῶν ναῶν καὶ τῶν σχολείων χαρακτηρίσασα τὴν εἰς τοὺς ναοὺς ἔκταλαι ἀνήκουσαν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν τόρκων ἐπὶ τοῦ μακροχρόνου τουρκικοῦ καθεστώτος ἀπόλυτον ἐπιχοῦσαν σεβασμοῦ περιουσίαν ὡς περιουσίαν σχολικὴν, διὰ βίας καὶ ἀπειλῶν πολλάκις ἐπεχρώσε τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτροπὰς νὰ ἐπογράψωσι τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς· δυνάμει τούτων τῶν ἀποφάσεων σχεδὸν πάντα τὰ κτήματα τῶν ναῶν, καὶ διὰ τὰ ἄριστα, ὡς μᾶλλον προσοδογόρα, οἷον λειβάδια, μύλοι, οἰκίαι, μαγαζεῖα καὶ—ἐργοεῖται—τὸ πλεῖστον τῶν μετρητῶν, κατελογίζοντο ὡς περιουσία ἀνήκουσα εἰς τὰ σχολεῖα, εἰς δὲ τοὺς ναοὺς ἀρίτετο μικρὸν τι καὶ ἄθλιον ἐπόλοιπον—ἀγροὶ τινες ἄχρηστοι καὶ ἀνωφελεῖς—. Ὡς ἀποτέλεσμα ἐπῆλθεν ἡ ἐκ τῆς τελείας ταύτης ἀποργνωσεως τῶν ναῶν τελεία ἀδυναμία αὐτῶν νὰ ἀνταποκριθῶσι πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς συντηρήσεως τῶν, οὕτω δὲ κατήτησαν εἰς τελείαν ἐρείπωσιν. Ἡ τοιαύτη τῶν ἱερῶν ναῶν ἀνοικτιζομένων σὺλλοις ἐνιαχοῦ ἐγένετο μετὰ πνεύματος ἐμφανῶς ἐχθρικοῦ κατὰ τῆς θρησκείας ἐπὶ ἐπιτροπῶν συμπαιθῶς ἐχουσῶν πρὸς τὸν κομμουνισμόν. Καὶ παρεσχέθη μὲν διὰ τοῦ περὶ Σχολικῶν Ἐφορευτῶν 5019 νόμου εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς Ἐπιτροπὰς τὸ δικαίωμα τῆς ἐνστάσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ πλεῖστοι ἐκκλησιαστικαὶ Ἐπιτροπαὶ ἐξ ἀκηδίας, ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας δὲν ἐπωφελήθησαν μέχρι τοῦδε τοῦ δικαιοῦματος τούτου, οὕτω δὲ κινδυνεύουσι κερτολετικῶς νὰ ἀχρηστευθῶσι πολλοὶ ναοὶ καθ' ὅσοι ἢ προθεσμία τῶν ἐνστάσεων δὲν χωρεῖ πέραν τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου. Τοῦτο προδόντες τινὲς τῶν ἱεραρχῶν πρόβησαν ἤδη αὐτοὶ οἱ εἰς τὰ προσήκοντα διαβήματα. ἐπεκαλέσθησαν δὲ καὶ τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου ὅπως ἐπεμβαίνοσα παρὰ ταῖς ἀρμοδίαις ἀρχαῖς συντελέσῃ ὅπως διαταχθῇ νέα διανομὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ προσφωγὴ αὕτη θὰ τελεσφορήσῃ, διότι θὰ ἦνε εἰς ἄκρον ἀποκαρδιωτικὸν τὸ θέαμα ἐθνομουμένης πολιτείας ἐπιμενοῦσης νὰ δεικρὴν πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ λαοῦ τῆς σεβασμὸν ὀλιγώτερον τοῦ ἐπιδειχθέντος πρὸς αὐτὴν ἐπὶ ἄλλοθρησκον δυνάστην ἐπίπεντε σχεδὸν αἰῶνας. Ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ καθεστώτος τὰ χριστιανικὰ σχολεῖα οὐδέποτε ἠδύναντο ν' ἀποκτήσωσι κτηματικὴν περιουσίαν ἐξ ἀφιερωμάτων τῶν χριστιανῶν, τὸ μὲν διότι οἱ οἱ ὀλιγίστην ἀποδίδοντες εἰς αὐτὰ σημασίαν, μάλιστα κατὰ τοὺς ἀρχαιο-

τέρους χρόνους, αφιέρουν αυτήν εις τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς μονάς, τὸ δὲ διότι τὸ ἑλληνορθόδοξον σχολεῖον μόλις ἦτο ἀνεκτὸν ἐπὶ τουρκοκρατίας, συντηρεῖτο δὲ καὶ βεβίστατο καὶ ἐλειτούργει διὰ μόνης τῆς μερίμνης τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν χριστιανῶν, οὐδέποτε δὲ ἐξ ἰδίας περυσίας.

Δυσκολίαι.

Κατὰ πάντα τὰ ἐκ Ρωσίας ἀλληλοδιαδόχως ἀναγγελλόμενα, τὰ τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος δὲν φαίνονται «νά πηγαίνουν καλὰ»: οἷτε οἱ ἀρχοὶ ἐπικνώθησαν ἐκ καλλιεργητῶν, οἷτε οἱ ἐργάται ἐκινῆθησαν φιλοτιμότερον, οἷτε οἱ χωρικοὶ ἐφάνησαν προθυμότεροι, γενικῆ δὲ δυσαρθροκεια διαδηλοῦται διὰ τὴν εἰς πάντας ἀσυμπαθῆ σοβιετικὴν γραφειοκρατίαν τὸ πενταετές δὴλα δὴ σχέδιον δὲν ἐνδοξίμει, παρὰ προσδοκίαν. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀποτυχίαν ταύτην δοθῶς σημειοῦται ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ὁ σοβιετισμὸς βασιζέται ἐπὶ ἀνεφαρμοστόν θεωρίας. Τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν εἶνε σένητες μὲν καὶ κοινὸν χριστιανικὸν καθήκον, πολὺ δὲ δυσπραγματοποιήτον ὅμως. Ὁ μπολσεβιζισμὸς ὅμως ἀπαιτεῖ ἀγάπην πρὸς τὸν προλετάριον πλησίον μείζονα τῆς πρὸς ἑαυτὸν, ἦτοι ἀξιοὶ τι ὑπὲρ τὴν κοινὴν ἀνθρωπίνην γένειν καλεῖται δὴλα δὴ ὁ σινηθῆς ἀνθρώπος νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς ἡρωϊκὰς ἀρετὰς τοῦ μεγίστου τῶν ἁγίων, παρὰ δὲ τῆς γραφειοκρατίας ἀξιοὶ ἰδιότητος ἀυτόχρονα ἀρχαγγελικὰς. Καὶ ἐπειδὴ ταῦτα εἶνε ἀπραγματοποιήτα, τὸ πιθανότερον εἶνε ὅτι, συντριβομένον τῶν ἰδανικῶν του, θὰ ἐξελεγχθῆ εἰς πολὺ πεζὴν καὶ ὀλιστικὴν πραγματικότητα, ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν πεζότατον μεγαλοεμπορισμὸν τῶν μεγαλοεπιχειρηματιῶν.

Ἐξανθρωπισμός.

Πόσον ἐνδείκνυται ἡ ἄνευ ἀναβολῆς δογμάτως τῆς Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, περὶ τὴν ὁποίαν τόσον ἀπησχολήθη ἐσχάτως ἡ καθ' ἡμῶς Ἐκκλησία, καταφαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων μὲν συμπτωμάτων, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν τόσον ἐπ' ἐσχάτων πικνωθέντων ἀδικημάτων κατὰ τῆς ζωῆς εἶτε ὡς φάνων εἶτε ὡς αἰτοκτονιῶν. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον εἶνε ἀξία προσοχῆς, καθ' ὅσον διαπραττόνται ἐξ ἀφορμῶν ἀσημάντων καὶ κατὰ τὸν προχειρότερον τρόπον, μαρτυροῦντα ὅτι τείνει νὰ ἀγαπισθῆ καθ' ὀλοκληρίαν πᾶσα ἰδέα περὶ τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Εἶνε δὲ ἡ ἰδέα αὕτη μία τῶν θεμελιωδευτάτων ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, δι' ἧς ἐβρώθη ὁ ἀνθρώπος καὶ ἀφ' ἧς ἀνέθορον ὅλος ὁ πολιτισμὸς τοῦ μεταχριστιανικοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ὁ θεσμὸς τῆς Ἱεραποστολῆς διὰ τῶν περὶ τοῦ ἀνθρώπου φωτιστικῶν κηρυγμάτων του καὶ τῆς πολυπλευροῦ ἐν γένει μερίμνης του κέκλειται νὰ ἀναστηλώσῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὸ ἄρμόζον εἰς αὐτὸν βῆθρον καὶ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἐγγένειαν ἥτις ὀσημέραι περισσότερον βαρβαροῦται.

Ἡ ἀλωπεκὴ τῆς Οὐνίας.

Οἱ τόσον καὶ παρ' ἡμῶν διαβοηθέντες οὐνῖται εἶνε, ὡς γνωστὸν, ὀπαδοὶ τοῦ δυτικοῦ δόγματος ἀνή-

κοισὶ δὴλα δὴ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, αὐτῆς ἀσπάζονται τὰ δόγματα, εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτῶνται καὶ κατὰ τὰ ρεύματα αὐτῆς καὶ τὰς κηριαρχικὰς προσταγὰς κινοῦνται καὶ ὀρθοῖσι. Ἡ κίνησις ὅμως αὕτη καὶ ὀρθοῖσι ἐκδηλοῦνται ἐπὶ τὴν γνωστὴν παρ' ἡμῶν ἀλωπεκὴν τῆς ὀρθοδοξίας πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ἀπλουστέρων καὶ ἀσκησιν ὀλοῖον προσηλυτισμοῦ. Τελοῖσι δὴλα δὴ τὰς ἐκτροχίας των κατὰ τὸ ὀρθόδοξον τοιαυτὸν καὶ ἡμικρισημένοι τοῦ ὀρθόδοξου κλήρου τὰ ἱερά ἄμικρα, ἐπὶ δ' ἡ Ἐκκλησία εἰς ἡρ ἀνήκοισι καὶ οἱ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ὀμοδόξοι των πάντες ἤδη ἐώρτασαν τὸ Πάσχα, αὐτοὶ θὰ τὸ σινεορτάσωσι μετὰ τῶν ὀρθόδοξων ἐπὶ τὴν ἀλωπεκὴν τῆς ὀρθοδοξίας. Ἐχομεὶ τὴν πληροφῶριαν, ὅτι ἐτοιμάζονται καὶ ἐπιταγῶν περιφῶραν κατὰ τὴν τῶν ὀρθόδοξων Μεγάλην Παρασκευὴν καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἱερά ἔθιμα. Πάντα ταῦτα εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστά, ὡς εἶνε γνωστὸν καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν οὐδεμίαν αἰσθάνονται ἐντροπὴν, τὸ δὲ ὀρθόδοξον κοινὸν ἤρῳισε νὰ ἀντιλαμβάνεται τὰ ὀρθα τῆς ἐπομονῆς του.

*

Ὁ εἰσηγητὴς τῆς νέας—διαλεκτικῆς—θεολογίας ἑλβετὸς Karl Barth, καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βόννης, ἐν προσφάτω πολυκρότῳ ἄρθρῳ του ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐρωτήματα πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν διατυπώνει τὰς ἐξῆς τέσσαρας πρὸς τοῦτον ἐρωτήσεις: α) ἀντιλαμβάνεται ἄρᾳ γε ὁ Χριστιανισμὸς ὅτι σήμερον εὐρίσκειται ἀντιμέτωπος ὀχι κυρίως πρὸς νέας ἰδέας καὶ αἰλοσοφήματα, ἀλλὰ πρὸς ὀλοκληρὸν σειρὰν ξένων θρησκείων; β) βλέπει σαφῶς ὁ Χριστιανισμὸς ὅτι ἀπὸ τὰς θρησκείας αὐτὰς μόνον ἀγῶνα δύναται νὰ περιμένη, καὶ δὴ ἀγροῖκον; γ) ἐπὶ ὁ Χριστιανισμὸς γνωρίζει ὅτι πᾶσα ὑπεκφυγὴ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀποτελεῖ προδοσίαν τῶν ἀρχῶν του, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὴ γέφυρα μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων θρησκείων καὶ ὅτι μία ἀποκεκαλυμμένη θρησκεία δὲν εἶνε δεκτικὴ διαπραγματεύσεων, διατὶ χωρεῖ πρὸς διαπραγματεύσεις; καὶ δ) ἐνόησεν ἄρᾳ γε αὐτὸν ὁ Χριστιανισμὸς, ὅτι δηλ. εἶνε θρησκεία διάφορος πασῶν τῶν δυνατῶν φιλοσοφῶν καὶ θρησκείων, ὅτι εἶνε ἡ Ἐκκλησία τοῦ μοναδικοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ τοῦ οἰκτείροντος καὶ ἐλεοῦντος τοὺς ἀπολωλότας; Ὡς νέας θρησκείας ὁ Barth χαρακτηρίζει 1) τὸν πραγματικὸν (ρωσικὸν) κομμουνισμὸν τὸν δογματίζοντα τὴν δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου, μόνου μέτρου καὶ ἀπολύτου σκοποῦ τῶν πάντων 2) τὸν διεθνῆ φασισμὸν τὸν παραδεχόμενον μίαν μόνην πραγματικότητα: τὴν ἐθνικὴν,—δύναμιν ἀποῖον ἐφ' ὅσον ἀγνοεῖ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πνευματικότητα καὶ 3) τὸν ἀμερικανισμὸν, τὸν θεοποιούοντα τὴν ὀγείαν καὶ τὴν εὐμάρειαν καὶ διακεχυμένον καὶ εἰς τὰς πέντε ἡπείρους, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρότερον τῶν λοιπῶν θρησκείων διὰ τὴν γοητείαν του, τὴν εὐκολίαν καὶ τὸ εὐχάριστον τῆς ζωῆς του. Ὑπὸ τὰς λοιπὰς θρησκείας νοεῖ τὰς ἰστορικὰς θρησκείας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τὸ Ἰσλάμ, τὸ ὀποῖον φαίνεται ἀπὸ τινος ἀναβιοῦν εἰς νέαν ζωὴν. Ὁ Barth φοβεῖται τὴν προσεχὴ ἔνωσιν τοῦ μπολσεβιζισμοῦ, τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ἀμερικανισμοῦ ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ θρησκεία ἐν ἣ ὁ Θεὸς ὀμιλεῖ καὶ ὁ ἀνθρώπος ἀκούει. Ἐάν ἡ Ἐκκλησία ἀκούη τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τότε εἶνε ὀντως Ἐκκλησία με ἀποστολήν, διότι ὀφείλει νὰ μεταδιδῆ ὅ,τι οἱ ἄλλοι πρέπει νὰ ἀκούουν· δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ σιωπῇ. Ὅ,τι δὲ θὰ ἐξαγγέλλῃ θὰ ἦεν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς συγγνώμης; τῆς ἐλευθερίας ἦν αἱ λοιπαὶ θρησκείαι τείνουσι νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον καὶ τὴν ὀποίαν μόνον ὁ μοναδικὸς Θεὸς δύναται νὰ τῷ δώσῃ. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐπέχει θέσιν οἰονεὶ διαγγέλματος τοῦ Barth πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ ταῖς ἐορταῖς τοῦ Πάσχα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπέστειλε πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς λοιποὺς Προέδρους τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐόρτια γράμματα.

— Ἐψηφίσθησαν ἤδη ὑπὸ τῶν δύο νομοθετικῶν σωμάτων αἱ τροποποιήσεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἃς ἡ Ἱερά Σύνοδος καθίσταται δωδεκαμελὴς συμπληρωθεῖσα διὰ τεσσαρῶν νέων μελῶν ἅμα τῇ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύσει τῶν τροποποιήσεων. Κατὰ τὸν προσεχῆ δὲ Ὀκτώβριον θὰ κληθῶσιν οὐχὶ 12, ἀλλ' ὀκτὼ μέλη, διότι θὰ παραμείνωσι καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον συνοδικὸν ἔτος τὰ 4 κληθροῦμενα νέα μέλη. Ἡ συνοδικὴ περίοδος ἀρχεται ὡς καὶ πρότερον ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου.

— Ἡ αὐξήσις τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣν ἐξήτησεν ἡ Ἱεραρχία, κατ' ἀρχὴν, θὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν ἐν τῇ νέᾳ Δικονομία καθοριζομένην διάταξιν περὶ Πρωτοδικῶν Δικαστηρίων καὶ Ἐφετείου ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ἀπαρτισθησομένων ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς.

— Δι' ἀναλόγου τροποποιήσεως τοῦ 3ου ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ νόμου διεσαφηνίσθη ὁ τρόπος τῆς πληρώσεως τῶν χηρευουσῶν μονίμων Μητροπόλεων τῆς βορείου Ἑλλάδος δι' ἀποκαταστάσεως εἰς αὐτὰς Μητροπολιτῶν τῶν προσωρινῶν Μητροπόλεων. Ἀλλὰ, δυστυχῶς, ἐν τέλει ἐτέθη μεταβατικὴ διάταξις καθ' ἣν αἱ νῦν χηρεύουσαι Μητροπόλεις, εἶναι δὲ αὐταὶ ἡ Πρεβεζίης καὶ ἡ Καστορίας, πληροῦνται διὰ χειροτονίας. Πρὸς τὴν διάταξιν ταύτην ἀντιτίθεται σταθερὰ ἀπόφασις τῆς Ἱεραρχίας περὶ πληρώσεως καὶ τούτων τῶν Μητροπόλεων διὰ καταστάσεως τῶν Μητροπολιτῶν ἐκ τῶν προσωρινῶν Μητροπόλεων καὶ οὐχὶ διὰ χειροτονίας.

— Τὸ ζήτημα τῶν ἀδειῶν ἀπουσίας τῶν Ἀρχιερέων διευτώθη ὡς ἐξῆς: Ἀρχιερεὺς δύναται τὰ ἀπουσίασθαι ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ τῇ ἀδείᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις γνωρίζει τοῦτο τῷ Ὑπουργεῖῳ Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων. Ἀπουσιάζων δὲ ἀδικαιολογητῶς καὶ ἄνευ ἀδείας τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ὀρίζει τὸ ποινικὸν Δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας, δύναται δὲ νὰ στερηθῇ καὶ τῶν ἀποδοχῶν του δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, λαμβανομένης αὐτεπαγγέλτως ἢ καὶ προκαλουμένης δι' ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων. Ἄδεια ἀποδημίας ἐκτὸς τοῦ Κρατοῦς χορηγεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων.

— Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἐψηφίσθησαν καὶ αἱ ἐξῆς τροποποιήσεις ἐν τῷ Καταστατικῷ νόμῳ: Οἱ μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος νόμου Μητροπολίται, οἱ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν περιθάλψιν κατωτέραν τοῦ μισθοῦ τοῦ Ἀεροπαγίτου, δικαιούνται ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου νὰ λαμβάνωσι συμπλήρωσιν τοῦ μισθοῦ τούτου παρὰ τοῦ ΟΔΕΠ. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τῶν τοιαύτης κατηγορίας πρώην Μητροπολιτῶν καὶ προσφύγων Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἢ συμπλήρωσις τῆς περιθάλψεως αὐτῶν παρὰ τοῦ ΟΔΕΠ δὲν δύναται νὰ αὐξήσῃ τὴν συνολικὴν περίθάλψιν ὑπὲρ τὸ ποσὸν τῶν 5000 δραχμῶν μηνιαίως.

Μετὰ τὴν πάροδον ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος παύει ἰσχύουσα ἡ διάταξις τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 17 τοῦ νόμου 5187 ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς περιθάλψεως τῶν διὰ χρονίαν νόσον ἢ γῆρας παραιτουμένων Ἀρχιερέων. Ἀρχιερεῖς, παραιτούμενοι μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἑξαμήνου ταύτης προθεσμίας, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ ΟΔΕΠ μηνιαίαν περίθάλψιν ἴσην πρὸς τὸ τελευταῖον ἐπίδομα μετὰ τῶν προσαυξήσεων. Διὰ τοὺς παραιτηθέντας πρὸ τοῦ νόμου 5187 τὸ ἐπίδομα εἶναι ἴσον πρὸς τὸ λαμβανόμενον παρὰ τῶν ἐν ενεργείᾳ κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ παρόντος Ἀρχιερέων.

— Διὰ Π. Διατάγματος θὰ δημοσιευθῇ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κωδικοποιήσις τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου μετὰ τῶν γενομένων τροποποιήσεων, θὰ δημοσιευθῇ δὲ αὕτη πλήρης καὶ ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ».

— Ὁ Πανος. Σπυρίδων Σταθάτος ἀπόφοιτος τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησ. Σχολῆς καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου διωρίσθη Ἱεροκλήρυξ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας.

— Ὁ Παν. Ἀρχιμ. Κύριλλος Λαμπρινίδης διωρίσθη ἱερατικὸς Προϊστάμενος τῆς ἐν Σοφίᾳ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἀφικόμενος δὲ ἤδη εἰς Σόφιαν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του.

— Μετὰ πάσης σεμνότητος διεξήχθη ἐν Μεσολογίῳ τῇ 23ῃ λήγοντος ἢ τελετῇ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ἀθανασίου Δροσίνη. Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἐψάλῃ ἐν τῷ πανηγυρίζοντι ναῷ τοῦ ἁγίου Λαζάρου ὑπὸ τοῦ σεβ. μητροπολίτου Ἀτολνίας κ. Κωνσταντίνου ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ἀθανασίου Δροσίνη λατροῦ, τὴν δὲ 11ην π. μ. τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐψάλῃ ἁγιασμὸς παρισταμένου τοῦ κ. νομάρχου καὶ πσοῶν τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ὑπ(μ)ατος τῆς Ἐθνικῆς τραπέζης καὶ πλήθους ἱκανοῦ. Ὁ σεβ. μητροπολίτης ὡς πρόεδρος τῆς ἐφορείας τοῦ ἱδρύματος διηρμήνευσε δι' ὀλίγων τὴν χαρὰν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς λειτουργίας τοῦ Ὁρφανοτροφείου καὶ διὰ τὴν ἐορταζομένην 10ην ἐπέτειον τῆς ἐξόδου τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου, χαρακτηρίσας αὐτὴν εὐλαβῆ προφορὰν πρὸς τὴν μνήμην τῶν σειμνήτων ἀγωνιστῶν καὶ προμάχων τῆς πόλεως. Ἐξέφρασε τὰς εὐχαριστίας τῆς ἐφορείας πρὸς τε τὸν κ. ὑπουργὸν τῆς Προνοίας ὀρίσαντα ἐτησίαν εἰσφορὰν ὑπὲρ τοῦ ἱδρύματος ἐκ 10 χιλ. δρχ. καὶ πρὸς τὸν δῆμον Μεσολογγίου ἀναγράφαντα ἐν τῷ προϋπολογισμῷ αὐτοῦ τὸ ποσὸν 25 χιλιαδῶν δρ., καὶ τὴν πεποιθῆσθαι ὅτι ἡ πόλις ὀλοκληρος θὰ περιβάλλῃ τὸ Ὁρφανοτροφεῖον τοῦτο διὰ τῆς στοργῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς καὶ ὅτι δὲν θὰ λείψωσιν οἱ φιλόφρονες δωρηταὶ καὶ εὐεργέται τοῦ Ὁρφανοτροφείου τούτου ἀνεκοίνωσε δ' ἐν τέλει ὡς ἀτομικὴν ἐτησίαν αὐτοῦ προσφορὰν τὸ ποσὸν τῶν 10 χιλ. δρχ. Εἰς τὸ Ὁρφανοτροφεῖον τοῦτο εἰσῆχθησαν ἐπὶ τοῦ παρόντος δεκαπέντε ὄρφανὰ κοράσια, τετραμελὴς δὲ ἐφορεία ἐκ κυριῶν ὑποβοηθεῖ τὴν διαχειριστικὴν αὐτοῦ ἐπιτροπὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ λειτουργίας.

— Τῇ Κυριακῇ τῶν Βαῶν ὥρα 2ῃ μ.μ. μετὰ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐν Μεσολογίῳ τελετῇ ἐπὶ τῇ 106ῃ ἐπετείῳ τῆς ἐξόδου τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως

ΔΕΛΤΙΟΝ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ
ΦΛΩΡΙΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητής του Πανεπιστημίου

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ
ΕΣΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡΧ. 60. ΕΣΤ. ΦΡ. 60. ΑΜΕΡ. ΔΟΛ. 3
ΜΟΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑ ΕΒΡΑΙΑΚΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗ ΔΡΧ. 100
ΜΑΘΗ ΛΑΡΙΩΝ ΔΡΧ. 60. ΙΕΡΕΩΝ ΕΣΤΕΡΙΚΩΝ ΔΡΧ. 30
ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΔΡΧ. 30

Τὰ πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν» ἐμβάσματα δεόν νὰ διευθύνωνται :

Σεβ. Μητροπολ. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Κωνσταντίνου. Γραφεῖα Ι. Συνόδου. Πᾶσα δὲ ἐπιστολὴ ἀφορῶσα εἰς τὴν σύνταξιν δεόν νὰ διευθύνηται :
Γραφεῖα «Ἐκκλησίας», Ἀρχιεπισκοπῆν.

κατετέθη ἐν Ἀγρινίῳ ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Αἰτωλίας κ. Κωνσταντίνου ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ νέου μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς πόλεως παρισταμένου τοῦ κ. δημάρχου Ἀνδρέου Παναγοπούλου καὶ πλήθος εὐσεβῶν. Το ἔργον προϋπελογίσθη εἰς 4 1/2 ἑκατομμύρια δραμῶν. Ὁ κ. δήμαρχος Ἀγρινίου ἀπαντῶν εἰς τὸν σεβ. μητροπολίτην ἐξέφρασε τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ἔργου πληροῦτος ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς πόλεως καὶ διετύπωσε τὴν πεποίθησιν ὅτι, παρ' ὅλας τὰς δυσχερεῖς οικονομικὰς συνθήκας ὑφ' ἃς ἐπιχειρεῖται τοῦτο, ταχέως καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἀχθῆ εἰς αἰσιον πέρας χάρις εἰς τὴν παυθολογούμενην διὰ πᾶν ἔργον εὐσεβείας πρόθυμον συνδρομὴν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης.

Δ Η Λ Ω Σ Ι Σ

Ζητεῖται Ἐφημέριος τῆς ἐν Σύδνεϋ τῆς Αὐστραλίας Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος. Πληροφορίαι ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ivan Snegarov, Ἱστορία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς—Πατριαρχείου Ἀρχίδος ἀπὸ τῆς τουρκοκρατίας μέχρι τῆς καταργήσεως αὐτῆς (1394—1767), (Βουλγαριστί) Σόφια 1932, σ. 615.—Ἐν ἰδίῳ τόμῳ ἐκδοθέντι τῷ 1924 ὁ συγγραφεὺς κ. Ἰωάννης Σνεγάροφ, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σόφιας, διεπραγματεύθη αὐτοτελῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρχίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως τῆς Μακεδονίας. Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τόμῳ συμπληρῶν τὸ ἔργον του ἐξετάζει ἐν πᾶσιν λεπτομερεῖα τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, ἧς οἱ Ἀρχιεπίσκοποι ἔφερον καὶ τὸν πλὸν τίτλον Πατριάρχου. Ἐν πρώτῳ κεφαλαίῳ ὁ σ. ἐξετάζει τὴν θέσιν γενικῶς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀρχίδος ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως τῆς Ἀρχίδος μέχρι τοῦ 1557. ἐν τῷ β'. ἀπὸ τοῦ 1557 μέχρι τοῦ 1767, ὅτε αὕτη κατηργήθη. Ἐν δ'. κεφαλαίῳ ἐκτίθησι τὰ κατὰ τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τὰς ἐπισκοπικὰς αὐτῆς ἐπαρχίας ἀνερχομένας εἰς 47. ἐν ε'. κεφαλαίῳ ἐκθέτει τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχίδος ἐν στ'. τὴν ἐν αὐτῇ πνευματικὴν κίνησιν ἐν ζ'. τὴν ὀργάνωσιν καὶ διοικήσιν αὐτῆς. Ἐν τῷ η'. κεφαλαίῳ ἀναγράφει τὰς μονὰς αὐτῆς ἀνερχομένας εἰς 18.

Ἐπακολουθοῦσι περὶ τὰ τριάκοντα παραρτήματα, προσθῆκαι καὶ πίνακες. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερεῖας τοῦ ἔργου καὶ παρατρέχοντες σημεῖα τινα τῶν σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου ΚΠόλεως πρὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, περὶ ὧν διάφορον τῆς τοῦ σ. ἔχομεν τὴν ἀντίληψιν, ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ ἐμβλέπομεν τὴν ἐπιστημονικότεραν καὶ ἀριστεράν μονογραφίαν περὶ τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ σ. ἠδυνήθη νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει ἀπέραντον φιλολογίαν τῶν ἐξεταζομένων θεμάτων καὶ νὰ χρησιμοποίησιν ἐπιστημονικῶς τὰς πηγὰς. Ἐπιστήσας τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἰδίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχίδος, κατέστησε πολυτιμότεραν καὶ σπουδαιότεραν τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μονογραφίαν. Ὁ σ. εἶναι ἄξιος παντὸς ἐπαίνου, τὸ δὲ ἔργον του ἄξιον προσχῆς.

Ν. Ν. Γλουμπανόβσκη, Ὁ ἁγ. ἀπόστολος Λουκᾶς ὁ Εὐαγγελιστῆς καὶ συγγραφεὺς τῶν «Πράξεων». Σόφια 1932 (ρωσ.).—Ἀθροῦς ὁ ἐπιφανὴς ἔρευνητῆς τῆς Κ. Δ. δωροφορεῖ ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην τὰς σοφὰς αὐτοῦ ἐξηγητικὰς συγγραφάς. Μετὰ τὴν πρό τιμων μόλις μηνῶν κυκλοφορίαν τοῦ περὶ τῶν Εὐαγγελίων γενικοῦ ἔργου του, οὗτινος ἐν τελευταίῳ φύλλῳ ἐμνημονεύσαμεν, σήμερον εἵμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ἀναγγεῖλωμεν νέαν αὐτοῦ συγγραφὴν περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, συγγεγραμμένην μετὰ τῆς διακοινοῦσης τὸν σ. ἐπιστημονικῆς πολυμαθείας. Μετὰ τινα εἰσαγωγικά περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ιστοριογραφικῆς σχέσεως τοῦ γ' Εὐαγγελίου πρὸς τὰς Πράξεις καὶ περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ εὐ. Λουκᾶ, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει πραγματεύεται περὶ τοῦ γ' Εὐαγγελίου, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ τῶν Πράξεων. Ὁ σ., καίτοι ἐξαντλεῖ πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς ἀμφοτέρους τὰς ἱερὰς συγγραφὰς ζητήματα, δὲν ἔχει ὑπ' ὄψιν τὰς νεωτέρας περὶ τοῦ Λουκᾶ φιλολογικὰς ἰδίᾳ ἐργασίας, ὧν τελευταία ἡ καλλίστη μονογραφία τῆς Καθηγητῆσας τοῦ ἐν Leyden Πανεπιστημίου δος Σοφίας Ἀντωνιάδου.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἀρχιεπισκοπῆ Ἱθνηῶν.

'Αριθ. 1480 Προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ προσόντα συμφάνως τῷ νόμῳ, ὅπως μέχρι τῆς 10ης τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Μαΐου ἔ. ἔ. ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικὰ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυσιν τῶν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν δι' ἐκλογῆς τῆς κενῆς θέσεως ἐνὸς ἐφημερίου τοῦ ἐνταῦθα ἰ. ναοῦ Ἁγίου Θεράποντος (Κοινότητος Ζωγράφου). Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Ἀπριλίου 1932. † Ὁ Ἀθηναίων Χρυσόστομος.

Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5148 ὁριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Γραφεῖον αὐτῆς τὰ ἀπαιτούμενα ἔγγραφα, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι διὰ τὰς χρεουστάς θέσεις ἐφημερίων τῶν χωρίων 1) Ἁγίας Τριάδος Νυμφασίας 2) Ἁγίου Γεωργίου Κοντοβαζαίνης 3) Ἁγίων Ἀποστόλων Λαγκαδίων 4) Εὐαγγελισμοῦ Σύρνας 5) Κοιμ. Θεοτόκου Ληροσούρας 6) Κοιμ. Θεοτόκου Τουρκολείκων 7) Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Ποταμίας 8) Εὐαγγελισμοῦ Θωκίας 9) Ἁγίας Τριάδος Πουρναγιάς. Ἐν Δημητσάνῃ τῇ 23 Ἀπριλίου 1932. Ἐκ τοῦ Γραφείου.

Ἱ. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνοῦρίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 78—80 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5148, προκειμένου νὰ ἐνεογηθῆ ἐκλογὴ ἐφημερίου διὰ τὴν κενωθείσαν θέσιν ἐφημερίου τοῦ ἐν Ἁγίῳ Πέτρῳ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου, καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ ἱερατεῦσωσιν ἐν αὐτῷ, ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰς ἐγγράφους αἰτήσεις των μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων πιστοποιητικῶν. ἵνα ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι. Ἐν Τριπόλει τῇ 1 Μαρτίου 1932. † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνοῦρίας Γερμανός.

Τύποις «Φοίνικος» οἴκῳ Σταδίου 44